Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... гарана | № 98 (16621) | 1984 оной апрелиин 27, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда манай программа хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан һайжаруулгын программа болохо ёһотой. Энээнэй үндэһөөр лэ саашадаа коммунизм тээшэ дабшаха байнабди.

К. У. ЧЕРНЕНКО.

КПСС-эй ЦК-да

Хэрбээ «нилээд холы, үзэсхэлэн һайхан ерээдүй» тухайда анхаралаа хандуулбал, олохон ушарта энэ ерээдүйдэ тодорхойгоор хандалга, бэрхэшээл түбэгүүдые гаталжа, шэлжэн оролгын эгээл ойро дүтын зорилгонууд харааһаа алдагдашадаг байна гэһэн В. И. Ленинэй һанал бодолые нүхэр К. У. Черненко һануулба.

Программа дотор хүгжэлтэ түгэс социализм тухай бодото тодорхойгоор, али бүхы талаһаань хараада абтаһан тодорхойлолго хэгдэхэ зэргэтэй. Манай түйлаһан амжалтанууд, булюу таланууд, түүхэтэ шэнэ шатада социализмын нээһэн асари ехэ арга боломжонууд тэрээн дотор харуулагдаха ёһотой. Гэхэтэй хамта общестын урда оршоһон орёо шухала зорилгонуудые харуулха хэрэгтэй. Ондоогоор хэлэбэл, бодото байдалда, ниитын ажабайдалаар элирхэйлэн гаршалгдаһан юумэндэ үндэһэлхэ шухала гэжэ К. У. Черненко хэлээ. Имагтал программын захяа заабаринуудай бодотоор бэелүүлэгдэхэ аргатай байһан ушарта Ленин айхабтар ехэ анхаралаа хандуулдаг. «манай программын олондо һайшаагдаһан хүсэн энээндэ, имагтал энээндэ үндэһэлдэг юм» гэжэ тоолодог байгаа.

Бидэнэй шармайн тэгүүлжэ ябаһан хараа түсэбүүдэй, эсэсэй зорилгонуудай программа дотор тодорхойгоор харуулагдаха байһаниинь ойлгосотой. Ерээдүй тээшэ харгы зам заажа үгэхэ, социальна шэнэ хараа түсэбүүдые нээхэ байһан дээрэһээ тэрэ программа болоно ха юм даа. Тиихэдэ түүхэтэ ерээдүйдэ, мүнөөнэй үетэнэй түйлаха зорилгонуудта гол анхарал хандуулагдаха ёһотой гэжэ К. У. Черненко тэмдэглээ.

Программын шэнэ редакци найруулга дотор эдэ зорилгонууд тухай тодорхой ойлгомжонуудай үгтэхэ, коммунис уг зорилгоёо бэелүүлгын замда социалис хараа бодолой нэбтэрүүлэгдэхэ эрхэ нүхэсэлэй харуулагдаха байһаниинь элитэ. Ажабайдалайнь асари ехэ хүсые, һүр жабхалангые, тэрэнэй социальна үнэн зүбые тодо хурсаар элирхэйлэн харуулха шухала.

Социализмые нарижуулан һайжаруулха, манай ажабайдалһаа мүндэлһэн олон янзын, орёо шухала асуудалнуудые — түхэл шэнжэнүүдээрээ, уг үндэһөөрөө коммунис байгуулалтын түрүүшын шатын энэ тэрэ үедэ хабаатай зорилгонуудые шиидхэхэ тодорхой харгы замуудые бэдэрхэ талаар ехэ, эршэтэ хүдэлмэри ябуулхыемнай Программа бидэнине элсүүлэн зоригжуулха ёһотой. Энэ хүдэлмэри ябуулха үедөө манай общество, манай арад коммунизм байгуулгын замда бүри шэнэ хараа түсэбүүдые бэелүүлхэ байна.

Тоо, баримтанууд ба болзорнууд тухай асуудалда үгэ хэлэгшэ саашадаа тогтобо. Партиин программа мэтэ иимэ документ дотор али бүхы тоо, баримтануудаар дашууржа болохогүй. Элдэб баримта зүйлнүүдээр дүүргэһэнэй үлүү. Гол юумэниинь гэхэдэ, тэрэ жэжэ-бужын зүйлнүүдээр дүүргэгдэхэ бэшэ, харин хүгжэлтын гол хараа шэглэлээр тодорхойлогдохо ёһотой.

Хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэжэ байһан манай общестын тоогой бэшэ, харин эгээл шухала шанарай шэнжэнүүд шэнээр найруулагдаһан программын гол удхые тодорхойлхо ёһотой. Тоо, баримтанудай манай экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй боложо шадаха, болодогшье байһаниинь элитэ. Манай табан жэлэй түсэбүүд дотор, удаан болзорой тусхай зорилготой программанууд соо тэдэ хараалагдадаг гээшэ. Тиимэ программануудай нэгэн — 1986—2005 онуудта СССР-эй эрдэм, техникые хүгжөөхэ комплексно программа — үнихэнэй зохёогдожо байна. Партиин Программые эрдэм ухаанда үндэһэлхын тула, энээн дотор оруулагдаһан заабари зүбшэлнүүдые эрдэм наукын шэнэ тобшололнуудтай, эрдэм, техникын, экономическа ба социальна тодо нарин тоолон тодорхойлолгонуудтай сасуулан хаража үзэхын тула тэрэнине һайнаар хэрэглэхэ шухала.

Бэлэхэнээр шудалагдаха, ойлгосотой, коммунист бүхэнэй, совет хүн бүхэнэй ажабайдалайнгаа үзэл сурталай компас болгохын тула партиин Программа тобшо, тодо һонор байха ёһотой. Энэнь партида орохо залуу үетэндэ илангаяа шухала удха шанартай.

Мүнөө үеын марксистско-ленинскэ ухаан бодолой заабари зүбшэлнүүдые, КПСС-эй ба аха дүү партинуудай шэнэ дүй дүршэлые, дэлхэй дээрэ боложо байһан үйлэ хэрэгүүдые элирхэйлэн харуулһан шэнэ тодорхой дүримүүдээр Программын нэмээгдэхэ байһаниинь ойлгосотой.

«Шэнэ редакци» гэһэн ойлгомжодо «шэнэ» гэһэн үгэдэнь сохилто хэхэ байнаб гэжэ К. У. Черненко хэлээ. Тиихэдэ ондоо программа зохёон табиха тухай эндэ хэлэгдэнэгүй бшуу. Үнэхөөрөөшье, ондоо программа бидэнэртэ хэрэггүй, мүнөө хүсэндөө байһан Программа дотор табигдаһан коммунизм байгуулгада хабаатай стратегическэ зорилгонууд мүнөө дээрээ үшөөл бэелүүлэгдээдүй байһаар. Эгээл тиимэһээ бидэ имагтал партиин гурбадахи Программын шэнэ редакци найруулга тухай хэлсэнэбди.

Бэлдэгдэжэ байһан документ гансал бидэнэй хубилгажа байһан ажабайдалые бэшэ, харин манай хубилһан политическэ хэлые — удха найруулгаараа бүтэмжэтэй, тодо хэлые элирхэйлэн харуулха ёһотой. Юрэнхыдөө, тэрэ али бүхы талаараа мүнөө үеын программа болохо ёһотой.

КПСС-эй Программын шэнэ редакци найруулга дотор совет общестын хүгжэлтын гол асуудалнуудые, КПСС-эй стратегическэ зорилгонуудые харуулха шухала.

Арад зоной һуудал байдалые хэлбэришэгүйгөөр һайжаруулга КПСС-эй Программын гол эрилтэ болодог байгаа, мүнөөшье болоно. Тиимэһээ ашаг үрэ ехэтэй экономико байгуулха, совет хүнүүдэй материальна ба оюун ухаан бодолой эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые бүри гүйсэд дүүрэнээр хангаха, манай гүрэнэй хүсэ шадалые бэхижүүлгын үндэһэ һуури табиха гээшэ гол шухала удха шанартай зорилго болоно. Эрдэм, техникын шэнэ түйлалтануудые үйлэдбэридэ али бүхы талаарнь нэбтэрүүлхэ, хүтэлбэрилгын түхэл шэнжэнүүдые нарижуулан һайжаруулха, олониитын ажалай үүсхэл эдэбхиие хүгжөөхэ талаар партиин хараа шугамые программа дотор тодорхойгоор харуулха хэрэгтэй. Эдэ бүгэдэнһөө манай бүхы амжалтанууд гол түлэб дулдыдадаг байна. Хоёр хүгжэлтые, — эрдэм, техникын ба социальна — нэгэдүүлэн холбохо гэһэн һанал бодол КПСС-эй Программа дотор үргэнөөр харуулагдаха ёһотой.

Программын шэнэ редакци найруулга дотор ангигүй социалис общество — ниитын-экономическа шэнэ байгуулалтын хүгжэлтын шухала шатануудай нэгэн тухай хэлэхэ хэрэгтэй гэжэ К. У. Черненко тэмдэглэбэ. Тиихэдээ мүнөө үеын хүдэлмэришэн анги хадаа ангигүй общество байгуулгын түрүү хүсэн болодог байгаа, мүнөөшье байһаар гэжэ онсолон заяха хэрэгтэй.

Ангигүй социалис общестые бүрилдүүлэн байгуулга хадаа социальна нэгэн адли болгохо замда шухала шата боложо, бүхы байгуулалтануудта горитой хубилалтануудые оруулха байна. Энээнтэй дашарамдуулан, манай социалис демократиие, гүрэн түрые, арад зоной социалис ёһоной хүтэлбэрилгын бүхы түхэл шэнжэнүүдые саашадань хүгжөөлгые партиин ямараар ойлгодог байһые программа дотор харуулха шухала.

Хүсэжэн жагсаһан социализмын эрхэ байдалда национальна асуудалай онсо шэнжэ ниитын ажабайдалай интернациональна шэнжэтэй бололгоһоо, тэдэнэй удаа дараалан хэлбэришэгүйгөөр ойртолсолгоһоо нацинуудай ерээдүй байдалай ямар болохо байһые программа дотор гүнзэгыгөөр харуулха шухала.

Али бүхы талаараа дүрбэн тэгшээр хүгжэһэн шэнэ хүниие бүрилдүүлэн хүмүүжүүлхэ гээшэ Программын шэнэ редакци найруулгын гол зорилгонуудай нэгэниинь мүн. Бусад асуудалнуудые гүнзэгыгөөр харуулалгадал адли, эндэ хэтэрмэ үлүү юумэ гаргажа болохогүй.

Партиин темэ бүхы документын гол удха болоно. КПСС-эй бүхы Программа хадаа партиин стратеги болон тактикые, тэрэнэй ажал ябуулгын гол ёһонуудые, совет общестын политическэ байгуулалтада тэрэнэй эзэлдэг һуури ба үүргые элирхэйлэн харуулһан программа мүн болоно. Партиин хүтэлбэрилхы үүргын ургалта ба социалис демократиин гүнзэгырэн хүгжэлгэ хадаа ниитэ нэгэн, бүхэли, жама ёһото үйлэ хэрэг мүн гэжэ харуулха.

Программын текстын гол хубиинь орон доторой хүгжэлтын асуудалнуудта зорюулагдаха байһаниинь ойлгосотой гэжэ К. У. Черненко саашадаа хэлэбэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, эсэсэй эсэстэ гадаадын политикада, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ манай амжалтанууд тэдэниие шиидхэлгэһээ дулдыдаха бшуу. Бүхы дээрээ капитализмтай мүрысөөнэй ябаса дулдыдаха байна. Эсэсэй эсэстэ энэ мүрысөөндэ социализмын илалта түйлаха байһанда бидэ огто һэжэглэнэгүйбди. Гэхэтэй хамта мүнөөнэй капитализмын түүхын үндэһөөр заатагүй хосорон һалаха байһые тэмдэглэхэ зуураа, бүхы дээрээ доройтон унажа байгаашье һаа, тэрэнэй хүгжэлтын бага бэшэ, үшөөл барагдаагүй нөөсэнүүдтэй байһыень хараада абаха шухала.

Манай партиин ажалаа ябуулжа байһан гадаадын эрхэ байдал ехэ орёо хурса, хурдан түргэнөөр хубилжа байһаараа шалгарна. Тиимэһээ дэлхэй дээрэхи байдалай хүгжэлтын харгы замууд тухай хэлэхэдээ, Программын шэнэ редакци найруулга соохи сэгнэлтэнүүдэй, хараа бодолой бата найдамтай байха тухайда анхаралаа илангаяа ехээр хандуулха хэрэгтэй.

Эб найрамдалай хэрэгтэ манай хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байһые, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай аха дүү бусад партинуудтай хамта ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха гэһэн манай хүсэл эрмэлзэлые программа харуулха зэргэтэй. Энэмнай нэгэ талаһаа. Нүгөө талаһаа — бүхы асари ехэ зорилгонуудтал адли, дайнай ба эб найрамдалай асуудалнууд юрэ табигдадаггүй юм гэһэн һанал бодолые тодорхойгоор харуулха хэрэгтэй. Тэдэ дэлхэйн социальна зүрилдөөнүүдтэй, ангиин тэмсэлэй хүгжэлтэтэй таһаршагүй холбоотой. Тиимэһээ дэлхэйн социальна байдалые хубилгажа байһан үйлэ хэрэгүүдые юрэнхы дээрэнь харуулха шухала. Дэлхэйн саашанхи хүгжэлтын али бүхы зүйлнүүдые эртээнһээ уридшалан хараха һэдэлгэнүүдые хэнгүй, тэрэниие тобойсо, тодо хурсаар харуулха.

Мүнөө үеын революционно хүгжэлтые хүдэлмэришэнэй, национально-сүлөөрэлгын ба түрүү үзэлтэй бусад хүдэлөөнүүдтэй манай хэлбэришэгүй һаналаа нэгэдэлгын хараа бодолой үндэһөөр харуулха, пролетарска интернационализм тухай манай ойлгомжые элирхэйлхэ шухала.

Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай марксистско-ленинскэ бусад партинуудтал адли, манай парти уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй таһаршагүй хубинь болоно гэжэ өөрыгөө тоолоно гэһэн тезисые саашадань хүгжөөхэ ёһотойбди. Бусад аха дүү партинуудтал адли, КПСС энэ хүдэлөөндэ эдэбхитэй үүргэ дүүргэхые, тэрэнэй ургалтада, тэрэнэй амжалтануудта али болохоор нүлөөлхые оролдоно. Эгээл тиимэһээ марксистско-ленинскэ наукада батаар түшэглэхэ, илалта түгэс социалис революцинуудай, бодото социализмын дүй дүршэлые гүнзэгыгөөр шудалха шухала. КПСС-эй үгэ бүхэн, угайдхадаа тэрэнэй Программын үгэ дэлхэйн коммунистнуудта тон хүндэтэйгөөр соностоно бшуу. Тиимэһээ эдэ үгэнүүдые тон гамтай наринаар шэлэхэ хэрэгтэй.

КПСС-эй Программын шэнэ найруулгын уласхоорондын олониитэдэ үргэнөөр һайшаагдаха байһаниинь арсашагүй. Гансал манай ханинар тэрээн тухай хэлсэхэ бэшэ. Ушар иимэһээ партиина шухала документын проект дээрэ хүдэлхэдөө, дэлхэйн үзэл сурталай тэмсэлдэ тэрэнэй горитой үүргэ дүүргэхэ байһые хараада абаха хэрэгтэй.

Программын шэнэ найруулгые бэлдэлгэ бүхы хүдэлмэриимнай дүнгүүдые согсолхо байна гэжэ К. У. Черненко тэмдэглээ. Партиин хамтын ухаан бодолые, хамтын дүй дүршэлые элсүүлхэ шухала. Тиимэһээ документын проектын бэлдэгдэхэдэ, тэрэниие ЦК-гай ээлжээтэ Пленумүүдэй нэгэн дээрэ хаража үзөөд, удаань парти дотор үргэнөөр зүбшэн хэлсэхэ хэрэгтэй. Съездын урда тээхи тоосоото һунгалтын кампаниин үедэ тэрэниие бэелүүлбэл, удхыень нилээд гүнзэгырүүлэн баяжуулха байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. С. Горбачев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. В. Зимянин, КПСС-эй ЦК-гай таһагуудые даагшанар В. А. Медведев, Б. И. Стукалин, «Правда» газетын ахамад редактор В. Г. Афанасьев, «Коммунист» журналай ахамад редактор Р. И. Косолапов, СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент П. Н. Федосеев гэгшэд заседани дээрэ үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй Программын шэнэ редакци найруулга дээрэ саашадаа хэгдэхэ хүдэлмэриин гуримые комисси тодорхойлоо.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ АЖАЛАЙ ҮДЭР

ГАЗАРАА БОРНОЙЛНО

... районой «50 ... совхозой 3- ... механизаторнуудай тарилгада ... эрхим заһабарилаа. ... гектар газарта ..., тэрэнэй 640 ... 818 ..., мүн баһа таряан тариг... борнойлго ... хоёр ... 218 гектар поли борнойлогдоо. Ингээд газарай гэдэхэдэ, К-700 түхэлэй табан трактор хахалалга эхилхэнь. Ороохо таряанай үрэһэн бэлдэгдэнхэй. Эндэ комсомолшууд Рита Гончарова, Цыренжап Жапов, ажалай ветеран Нина Валиева гэгшэд эдэбхитэйгээр хүдэлөө. Полевой стан һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Улаан булан да уряа лозунгнууд, социалис мүрысөөнэй согсологдоһон дүнгүүд харагдана. Механизаторнуудай амарха гэр сагаадагданхай, дэрэ дэбисхэр бэлэн. Эндэ столово хүдэлжэ эхилэнхэй. Отделениин механизаторнуудай зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлхэнь дамжаггүй.

М. БАЛДАНОВА.

ЗУУНҺАА—ЗУУН ХУРЬГА

Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Балдан Цыденович Баторов 542 эхэ хониноо 552 хурьгадые абаад, гээлтэ хоролтогүй түлжүүлжэ байна.

Балдан Цыденович Дулма Дашиевна нүхэртэеэ хорин жэлэй саада тээ хонидо ороһон намтартай. Тэрэ үедэ эхэ хонидой томохон отара даажа абахыень колхозой хүтэлбэрилэгшэд энэ бүлэдэ дурадхаһан байгаа. Баторовтан хонишод болохоһоо зүрхэсэнгүй, харин ехэ оролдосотойгоор мэргэжэлээ шудалжа эхилээ һэн.

Залуу хонишод он жэлэй үнгэрхэ бүри дүй дүршэлтэй боложо, һайн дүнгүүдые түйладаг болоо. Баторовтан һүүлшын гурбан жэл соо ажахынгаа хонишод-зуутанай тоодо ороо. Үнгэрһэн жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хурьга абажа, эхэһээнь һалгаагаараа бүрин бүтэн түлжүүлжэ, хонин бүриһөө 3,5 килограмм ноһо хайшалаа һэн. Үнэн сэхээр ажаллаһанай, хонидоо һайнаар, шадамар бэрхээр харууһалһанай ашаар Баторовай бригада иимэ амжалта түйлаа бшуу.

Балдан Цыденович нютаг голдоо, илангаяа хонишодой дунда ехэ хүндэтэй болонхой юм.

Р. БАЛДАНОВ.

УЛААН-ҮДЫН ПРИБОР БҮТЭЭЛГЫН НЭГЭДЭЛДЭ

... урид ...

... гэ процент ехээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрын үнэ сэнгые түсэбһөө гадуур 0,5 процентээр хямдаруулха» гэһэн уряа доро тэмсэнэ. Энэ зорилгоёо дүүргэхэ хэрэгтэ коллективэй гэшүүн бүхэн бүхы хүсэеэ зорюулна гээшэ.

НҮХЭДЭЙНГӨӨ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭН

Байгша оной эхиндэ В. С. Матвеевагай ударидадаг бригадын эхилһэн үүсхэлые дэмжэн, 16-дахи цехэй Л. П. Лазарева, И. Д. Ермолаева, С. О. Осипюк гэгшэдэй бригаданууд 1984 онойнгоо түсэбтэ даабаринуудые декабриин 1-дэ сум дүүргэжэ, ажалайнгаа бүтээсые хоёр процентээр дээшэлүүлхэ гэһэн үндэр социалис уялга абанхай. Тус коллективүүд жэлэй түрүүшын үдэрһөө эхилжэ абаһан уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын түлөө тэмсэнэ. Энээниие жэлэй түрүүшын кварталай дүнгүүд гэршэлнэ.

Энэ цехэй мастерска участогуудай коллективүүдэй хоорондо арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб, үялгануудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөөн илангаяа эршэтэйгээр дэлгэрэнхэй. Энэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ мүнөө мастернууд А. Д. Мурашов, Л. Ф. Вишнякова гэгшэдэй толгойлдог участогуудай коллективүүд дабшана. Тэдэнэр түсэбөө һара хэхэдээр уридланхай. Мүн мастер А. В. Пневой участогайхид баһал һайнаар хүдэлжэ, түсэбөө һараар уридлажа ябана.

ОЛОНИИЕ УРИДЛАГША

Валентина Васильевна Белоплотова 1966 ондо Томскын политехническэ институт дүүргэһээр Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводто ерэһэн юм. Мүнөө тэрэ электро-радио хэмжэлгын лабораторидо инженер-метрологоор хүдэлнэ.

Заводто бүтээгдэһэн бүхы шэнэ-шэнэ орёо нарин приборнууд Валентина Васильевнагай гараар шалгагдан гарадаг. Хорёод жэлдэ эндэ хүдэлхэдөө, В. В. Белоплотова хэдэн арбаад залуушуулые һурган хүмүүжүүлжэ, ажалайнь, ажабайдалайньшье замда гаргаһан байха юм. Өөрынгөө мэргэжэл шадабариие дуратайгаар хубаалдадаг, налгай урин хандасатай хадань, Валентина Васильевнае залуушуул ехэ хүндэлдэг.

Үндэр мэргэжэл, шадабариингаа түлөө В. В. Белоплотова «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, олон дахин Хүндэлэлэй грамотаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан байна.

Валентина Васильевна уралан нарижуулагша юм. Техническэ олон дурадхал тэрэ оруулһан байха. Һүүлшынхиинь нэрлэбэл, тэрэ залуу инженер-метролог Р. Идрисовтай хамта шэнэ приборнуудые шалгаха тусхай стенд зохёоһон байна.

Мүнөө прибор бүтээлгын нэгэдэлэй метрологическа албан республика дотороо эрхим гэжэ тоологдоно. Эндэ коммунис ажалай ударник Валентина Васильевна Белоплотовагай хубита ехэ.

Манай корр.

* * *

Нэгэдэлэй коллективтэ мүнөө Майн 1-нэй һайндэрые угтуулһан социалис мүрысөөн дэлгэрэнхэй. Энэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ дүршэлтэй шлифовщигууд Алексей Бичиханов, Сергей Бердюгин гэгшэд дабшана. Заводой ветерануud, эрхим ажалшад болохо эдэ хоёр нүхэд халаан бүриингөө даабаринуудые 10 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) С. Бердюгин, А. Бичиханов.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

БАТА ХАНИ БАРИСААН, ҺАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЭ

Афганистанай Апрелиин революциин 6 жэлэй ойдо зорюулагдаһан олониитын түлөөлэгшэдэй баярай суглаан апрелиин 25-да Москвада болобо. КПСС-эй болон НДПА-гай, СССР-эй ба ДРА-гай хоорондохи хани барисаанай заншалта холбоое улам хүгжөөхые эрмэлзэдэг байһан тухайгаа тэрээндэ хабаадагшад мэдүүлээ.

НДПА-гай хүтэлбэри доро болоһон национально-демократическа революциин илалта хадаа социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын ба үнэн зүб ябадалай гол ёһонуудта үндэһэлһэн шэнэ общество байгуулжа эхилхэ гэжэ үнинэй сэдьхэжэ ябадаг бодолоо бэелүүлхэ арга афган арадта олгоһон байна, гэжэ тэмдэглэгдээ. Империалис гүрэнүүдэй зүгһөө ДРА-гай дотоодын хэрэгүүдтэ хамаагүй буруушааһан афган арадай тэмсэлые хүсэд дэмжэдэг тухайгаа үгэ хэлэгшэд элирхэйлэн мэдүүлээ.

Афганистан тушаа КПСС-эй болон Совет гүрэнэй бэелүүлдэг гадаадын политика болбол бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байһан интернационализмын жэшээ болоно, гээд ДРА-һаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Х. Мангал тэмдэглээ. Шэнэ общество байгуулхадань Афганистанда үзүүлдэг туһаламжын түлөө КПСС-эй ЦК-да, правительствада, бүхы совет арадта гүнзэгы баяр баясхалан хүргөө.

(ТАСС).

ШАГНАЛ

Үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые түйлаһанайнь, залуу хүдэлмэришэдые бэлдэхэ, хүмүүжүүлхэ талаар ажал эдэбхитэйгээр ябуулһанайнь түлөө ЛВРЗ-гэй якорна цехэй слесарь Яков Трифонович **Атаманенко**, «Бурятшвейбыт» үйлэдбэриин нэгэдэлэй 1-дэхи ательегэй бригадир Матрена Аладиевна **Альчиханова**, Сэлэнгын районой Химиин совхозой һаалишан Бадмаханда Цырендоржиевна **Буянтуева**, авиационно заводой слесарьнуудэй бригадир Николай Семёнович **Кириков**, Улаан-Үдын прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй хүдэлмэришэн Сония Габдурахмановна **Мацегорина**, Онохойн ой модоной комбинадай мастер Кирилл Константинович **Машанов**, «Буржелезобетон» үйлэдбэриин нэгэдэлэй 4-дэхи филиалай станочнигуудай бригадир Тимофей Антипович **Николаев**, Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой электро-хабсаргагшадай бригадир Виктор Павлович **Степанов**, СССР-эй 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Зэдын вольфрамо-молибденэй комбинадай Холтоһоной уурхайн проходчик Владимир Ринчинович **Цыбиков** гэгшэдтэ **Буряадай АССР-эй залуушуулай габьяата һурган хүмүүжүүлэгшэ гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ** олгогдобо.

* * *

Багшын, эрдэмэй ажал ябуулгые олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ябуулһанайнь түлөө, түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор Буряадай гүрэнэй Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай ород болон хари гүрэнэй литературын кафедрын профессор Михаил Петрович **Хамагановые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

«РСФСР-эй ГАБЬЯАТА ГЕОЛОГ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Геологиин ба газарай нөөсэ баялигуудые шэнжэлэн элирүүлхэ талаар габьяатай байһанайнь, олон жэлдэ үрэ түгэсөөр хүдэлһэнэйнь түлөө **«РСФСР-эй габьяата геолог»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Буряадай АССР-һээ

Кодачигов Виктор Никодимовичта — «Бурятгеология» нэгэдэлэй Сэлэнгын геолого-бэдэрэлгын экспедициин ахамад геолог.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1984 оной апрелиин 25.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

АЖАЛША КОЛЛЕКТИВЭЙ НҮЛӨӨЕ ГҮНЗЭГЫРҮҮЛЭН...

КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ тэмсэлдэ ажалшадай зохёохы хүсэ шадалые элсүүлэн, ажалша коллектив хүн бүхэниие үнэн сэхээр, хамтын хэрэгтэ түлөө аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилхэ асуудалда анхаралаа тусгаар хандуулха ёһотой.

Мүнөө үе сагта олониитын үйлэдбэриин болон социально-политическэ эдэбхи эрмэлзэлые хүгжөөхэ, түгэс хүгжэһэн социализмые сашаадань улам нарижуулха асуудалнуудые шиидхэхэдэ ажалай коллективүүдэй айхабтар ехэ үүргэ дүүргэжэ байһаниинь элитэ.

«Ажалша коллективүүд тухай, предприятинүүдые, эмхи зургаануудые болон албан зургаануудые хүтэлбэрилхэдэ тэдэнэй үүргэ дээшэлүүлхэ тухай» Хуули СССР-эй Верховно Советэй наймадахи сесси дээрэ 1983 оной июнь һарада абтаһан байна. Тэрэн дотор ажалша коллективүүдэй эрхэ түлөөлэлгэ, худэлмэришэн хүнэй үйлэдбэри хүтэлбэрилгэдэ хабаадаха арга боломжые сашаадань үргэдхэхэ, эдэхиинь хүгжөөхэ, шадабаринь баяжуулха үндэһэ һуури тодорхойлогдоо гэшэ.

Тобшолон хэлэхэдэ, Совет гүрэн хадаа ажалша коллективүүдтэ урдахи зорилгоо амжалтатай дүүргэхэ нүлөөлхы эрхэтэ гүйсэд хэрэглэхэ арга нүхэсэл дүүрэн хангадаг байна. Гэхэ зуура коллективүүд өөрэдынь байдалһаа ехэ юумэн дулдыдаха зэргэтэй бшуу.

Энэ ушарта партийна эхин организацинуудай хүтэлбэрилхы үүргэ дүүргэдэг байһаниинь мэдээжэ. Тэдэнэр эмхидхэлэй-политическэ хүдэлмэри ябуулдаг, ажалша коллективүүдэй ажал ябуулга болон сашаанхи хүгжэлтын түлөө партиин үмэнэ харюусалгатай, тэдэнэй доторой морална ажабайдалай нэгэ зэргэ байгуулха оролдолго байна бшуу.

Ленинэй ордендо локомотив-вагон заһабарилгын заводой партийна организаци коллективүүдэй худэлмэришэдые түрүү үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй дунда социалис мурысөө эмхидхэхэ. Һурган хүмүүжүүлгын хэрэгые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ. ажалай журам бэхижүүлхэ талаар залан шууд худэлмэри ябуулха байдаг юм. Ажалай журам бэхижүүлхэ тухай асуудал шиидхэхэ зуураа заводой партийна комитет захиргаанай албанаи, цехүүд парторганизацинуудаи гол анхаралые кадрнуудтаи хүдэлмэридэ, ажалай дисциплинэ нарижуулха, коммунистнуудые хүдэлмэридэ харуулха асуудалдые тусгаар табиха, тэдэнэй түрүү ябаха үүргые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулжа хүсэдэг шуу.

Ажалша коллективүүдэй ажабайдалда үзүүлдэг партийна нүлөөе үргэдхэхэ, гүнзэгыруулхэ зорилгоор бүхы цехүүдэй партийна организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа хандуулна. Мүнөө цехүүдэй ба таһагуудай начальнигуудай 95 процентнь, профсоюзай комитедүүдэй түрүүлэгшэнэрэй 40 процентнь, комсомолой организацинуудай секретарьнарай 50 процентнь, ниитын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй 55 процентнь коммунистнууд. Мастернуудай 49,3 процентнь, оригадирнуудай 24,3 процентнь залан партиин гэшүүд болон кандидадууд юм. Хүшэр байдалтаи болоһон үйлэдбэриин участогуудта эртэ хим коммунистнуудые, комсомолшуудые эльгээжэ гэжэ оролдого саг үргэлжэ гаргадаг.

Жэшээнь, локомотив хабсаралгын цехэй начальнигаар коммунист А. С. Коренев, электро-хабсаралгын участогые даагшаар коммунист И. Я. Можаев гэгшэд эльгээгдэһэн байна юм. Партиин гэшүүн Н. Ж. Бурцев гэгшэдэй оролон электровозуудай шиинэ хабсаргадаг бригадые даажа абанхай. Энэ нүхэд тэдэнэй коллективүүдэй байдалые һайжаруулхын тула ехэ оролдолго гаргадаг юм. Тиигэжэ тэдэнэрэй хүтэлбэрилдэг коллективүүд үйлэдбэриин даабарине амжалтатайгаар дүүргэдэг болонхой.

Ажалай журамай, ниитын гуримай байдалые хинан шалгаха байха совет заводой парткомой дэргэдэ байгуулагданхай. Советэй заседани һара соо хоёр дахин үнгэргэгдэдэг юм. Тэрээн дээрэ ажалай социалис журам бэхижүүлхэ талаар хэмжээ ябуулгануудай хэр дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудалаар үйлэдбэрие хүтэлбэрилэгшэд, цех болон таһагуудай начальнигууд мэдээсэдэг гуримтай. Заседаниин дүнгөөр һара бүхэндэ тусхай захиралта гаргагдадаг, ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга зэмэ тохогдодог, «Локомотив» гэжэ олон хэһэг газетэдэ тунхаглагдадаг байна.

Ажалай журам бэхижүүлхэ, ниитын гурим сахиха хүдэлмэридэ «Знание» оуламэй эхин организаци ехэ туһа хүргэдэг гээшэ. Энэ эмхи 215 гэшүүдтэй. Ганса 1983 ондо ажалша коллективүүдтэ 1770 лекци уншагдаа. Тэдээндэ 75 мянга гаран хүн хабаадаһан байна. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумһээ хойшо үнэн сэхэ ажалай журам сахилгын үндэһэ һуури тайлбарилан ойлгуулха хүдэлмэри нилээд һайжараа гэжэ тэмдэглэлтэй. Жэл соо хоёр дахин цехүүдтэ, таһагуудта «Хуули шудалалгын үдэр» үнгэргэгдэнэ. Энэ хэмжээ ябуулгада юстициин болон дотоодын хэрэгүүдэй министерствэнүүдэй, сүүдэй ба прокуратурын хүдэлмэрилэгшэд уригдадаг юм.

Кадрнуудай предприятиһаа гаража ошолгые үсөөрүүлхэ талаар мүн лэ горитой хүдэлмэри ябуулагдажа байдаг. Тэрэнэй хэмжээн 1983 ондо 13,7 процентээр хороо. Хүдэлмэрилэгшэдэй тогтосотой болоһон ушар үйлэдбэриин мэргэжэлдэ һайнаар һургаха, эдэбхи үүсхэл дэлгэрүүлхэ, зохёохы эдэбхи хүгжөөхэ, ажабайдалай таатай зохид эрхэ байдал тогтоохо арга олгоно бшуу.

Захиргаанай болон гурим сахиха органуудай, тэрэшэлэн коллективүүдэй зүгһөө ажалай журам сахиха хэрэгтэ шанга эрилтэтэйгээр хандадаг болоһонһоо хойшо, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалга дээшэлүүлхэ хэмжээ абаһанай ашаар хүдэлмэриин үедэ зайгуултаха, миин байха, ямаршье шалтагаангүйгөөр ажалдаа гарахагүй ябадалнууд эрид үсөөрһэн, тиимэ ушарнуудые нюуха, далдалха ушарнууд усадхагдажа байдаг болонхой. Энэ жэлэй үнгэрһэн гурбан һарын дүн харахада, ниитын гурим хазагайруулха ябадал, нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, 20 процент хороһон байна.

Журам болон гурим сахилгада эсэргүү ааша гаргагша шанга зэмэдэ хүртэнэ. Иимэ зохихогүй ушар бүхэниие ажалша коллективэй хүдэлмэришэдэй хамтын суглаан дээрэ заатагүй зүбшэн хэлсэлгэ һайн талаяа харуулна. Юрэдөө залхуушуул, голодоһо гаргагшад, архиншад, зайгуултагшад эндэ тэрэ дороо олониитын үмэнэ зогсодог, эрид шууд шүмжэлэлдэ хүртэдэг байна. Иимэ хэмжээнэй хүмүүжүүлхы нүлөө эли тодоор харагдана бшуу.

Цехүүдтэхи, таһагуудтахи нүхэдэй сүүдэй ажал ябуулгада партийна комитет анхаралаа ехээр хандуулдаг юм. Тэдэниие сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө хүндэтэй эдэбхитэй коммунистнууд толгойлдог. Локомотив хабсаралгын цехэй (түрүүлэгшэ А. Порошин), якорна цехэй (түрүүлэгшэ Л. Солодухина) болон бусад олон цехүүдэй нүхэдэй сүүдүүд һайнаар хүдэлдэг.

Һурган хүмүүжүүлгын хүдэлөөн завод дээрэ үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Цеховэ 35 советүүдэй хүдэлмэриие һурган хүмүүжүүлэгшэдэй заводской совет хүтэлбэрилдэг юм. Заводой үйлэдбэриин 428 түрүүшүүл 542 залуу хүдэлмэришэдые һургажа, ажалда дүршүүлжэ байнхай. Шэлэһэн мэргэжэлээ һайнаар шудалһан, өөрынгөө хэрэгтэ дурлаһан лэ хүн журамтайшье, урагшаа һанаатай, үнэн сэхэ байдаг ха юм даа. Аппаратна цехэй электрослесарьнүүдэй бригадир И. К. Заболотский, вагон хабсаргадаг цехэй слесарьнүүдэй бригадир Ю. А. Зайцев, локомотив хабсаралгын цехэй электрослесарь В. И. Ноломеец болон бусад олон нүхэд залуушуулые хүмүүжүүлхэ, һургаха хэрэгтэ харюусалгатайгаар хандадаг, ехэ оролдолго гаргадаг гээшэ.

Ажалаа бригадна подрядай гуримаар эмхидхэдэг, урмашуулдаг дүй дүршэл завод дээрэ үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Иимэ гурим хадаа хүнүүдэй ажалай болон зохёохы эдэбхиие бадаруулна, бүхы коллективэй байдалай түлөө, хүн бүхэнэй түлөө харюусалга дээшэлүүлнэ бшуу. Мүнөө үедэ заводой хүдэлмэришэдэй 60 гаран процентнь 525 бригада болон нэгэдэнхэй. Тэдэнэй 148-ниинь комплексно. Эдэ бригадануудта ажалай бүтээсэ холо дээгүүр, материальна хэрэгсэлнүүд ехээр алмагдадаг байна бшуу. Хамтын хиналтын шанга байһанһаа, урмашуулгын хэмжээнүүдэй зүбөөр тогтоогдоһонһоо уламжалан, кадрнууд мэргэжэлээ түргөөр, шуналтайгаар шудална, бэе бэедээ эрилтэ ехэтэйгээр хандана, нүхэд ёһоной харилсаан дэлгэрнэ.

Вагон-хабсаралгын цехэй Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутат В. А. Поповой электромашинна цехэй А. И. Миловановай, локомотив хабсаралгын цехэй В. И. Глазуновой, вагонноколесно цехэй Б-Д. Л. Цыренжаповай болон бусадай толгойлдог олон бригаданууд ажалай үндэр бүтээсэ туйлана, шанга журамтайгаараа суурхана бшуу.

Ажалай журам бэхижүүлгэдэ һайнаар эмхидхэгдэһэн ажалай мүрысөөн, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр дэлгэрүүлгэ ехэ туһа хүргэдэг байһаниинь мэдээжэ. Ажалдаа коммунис ёһоор хандалгын хүдэлөөн предприяти дээрэ мүн лэ дэлисэ ехэтэйгээр дэлгэрэнхэй. Энэ хүдэлөөндэ бүхы цехүүдэй болон таһагуудай, мастерска 179 участогуудай, 511 бригаданүүдай коллективүүд хабаадана. Тобшолходо, заводто хүдэлдэг хүдэлмэрилэгшэдэй 92 процент коммунис ажалай коллектив гү, али ударник гэһэн нэрэ солодо хүртэхын түлөө тэмсэнэ.

Түрүү хүдэлмэришэд, бригаданууд болон участогууд табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ уряатай үүсхэл гарганхай. Энэ мүрысөөн хадаа «Табан жэлэй даабарине болзорһоонь урид дүүргэе», «Үсөөн хүнүүдтэйгээр хүдэлжэ, түсэбөө дүүргэхэ», «Электрын элшэ хүсэ, металл алдахын түлөө», «Ажалай болон ниитын эрхим журамтай коллектив» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө» урла доро дэлгэрэнхэй.

Мүнөө үедэ предприятиин коллективэй дунда заводойнгоо 50 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөнэй эршэ улам шангадажа байна.

Е. МАЦУКОВ,
Новосибирскын ВПШ-да һуралсагша.

СЕКРЕТАРЬНА ҺУРАЛС

КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райком колхоз болон совхозуудай партийна эхин организацинуудай секретарьнарай семинар үнгэргэбэ. «Искра» колхозой партбюрогой секретарь И. С. Миронов абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые хинаха болон шалгаха хүдэлмэриие ябуулха талаар партбюрогой дүй дүршэл тухай эндэ суглараагшадта хөөрэһэн байна. Үйлэдбэридэ түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлгэ ба тэрэнэй экономическа ашаг үрэ тухай асуудалаар «Искра» колхозой ахамад экономист А. Л. Болонев үгэ хэлээ.

Түлишэ болон тоһодолгын материалнуудые, хүдөө ажахын техникые хэрэглэхэ талаар захиргаанай ажал ябуулгые хинаха, «Коммунизм» колхозой парторганизациин комиссиин түрүүлэгшэ И. И. Бельский, мүн тус колхозой һү һаалиин фермын коллективэй дунда социалис мүрысөө эмхидхэдэг дүй дүршэл тухай партбюрогой секретарь К. Г. Ревенский гэгшэд семинар дээрэ элидхэһэн байна.

КПСС-эй райкомой секретарь В. К. Перевалов, таһагуудые даагшад П. И. Кравцов, С. И. Немчинов семинарта хабаадагшадай үмэнэ үгэ хэлээ һэн.

Семинарта хабаадагшад «Искра» колхозой парткабинедэй, МТФ-гэй, мүн үхэр шахан таргалуулгын комплексын улаан булангуудай хүдэлмэритэй танилсаа. Удаань «Коммунизм» колхозой МТФ-гэй ба залуу үүлтэртэ мал түлжүүлдэг комплексын улаан булангуудые хараһан байна.

М. ЦЫРЕНОВ,
«Ленинэй зам» газетын редакторай орлогшо.

* * *

Партийна организацинуудай секретарьнарай заншалта болоһон һуралсалай үдэр КПСС-эй Советскэ райкомдо һаяхан үнгэргэгдэбэ. Районой партийна организацинуудта эмхидхэлэй хүдэлмэриие нарижуулха асуудалнууд тухай КПСС-эй райкомой секторые даагша С. С. Станна, партийна, комсомо-

О. В. Сорокина (зураг дээрэ) — Хойто-Байгалай районой түрүү һаалишан. «Ангарский» совхозой һү һаалиин фермэдэ тэрэ хүдэлдэг юм. Арадай депутадуудай районно Совеэдэй депутат Ольга Васильевна жэлһээ жэлдэ үндэр дүнгүүдые туйлана. А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

ҮШӨӨ ДАХИН ШАНАР ТУХАЙ

Үнеэдэйнгээ һү шэмые эрид дээшэлүүлжэ, сагаан эдеэ ехээр үйлэдбэрилжэ гүрэндэ тушааха түсэбөө заабол дүүргэхээр тэмсэхэдээ, продукциингаа шанарые һайжаруулха байһанаа огто мартажа болохогүй. Илангаяа һүнэй тоһолигые дээшэлүүлхэ гээшэ мүнөө гол шухала зорилго мүн. Ушарынь хадаа тоһолиг һү ехээр үйлэдбэрилһэн фермэ, ажахынууд хараалагдаһан түсэб, абаһан уялгануудаа сүм дүүргэнэ ха юм. Хэрбээ мүнөө республика дотор һүнэй тоһолигые 0,1 процентээр дээшэлүүлбэл, жэлэй туршада 3,5 мянган тонно һү нэмэжэ тушааһантай адли гээшэ.

Байгша оной үнгэрһэн нэгэдэхи кварталда Бэшүүрэй, Зэдын, Түнхэнэй, Захааминай, Загарайн районуудай ажахынууд һүнэйнгөө тоһолигые дээшэлүүлһэн байна, Жэшээлбэл, Түнхэнэй совхоздо һүнэй шанар тодорхойлхо тусхай лаборатори таһалгаряагүй хүдэлдэг юм. Эндэ лаборантаар ажалладаг Л. Зайгановагай тодорхойлһон һүнэй шанарай зэргээр фермын һаалишадта түлбэринь түлэгдэдэг гуримтай. Энэ нүхэрнай хирэ-хирэ болоод лэ һаалишан бүхэнэй даажа абаһан бүлэг үнеэдэй һүнэй шанарые наринаар тодорхойлдог гээшэ. Абтаһан һүнэй тоһолигыень, мүн сэбэр байһыень таһалгаряагүй шалгахада, һаалишад продукциингаа шанарай түлөө онсо оролдолго гаргадаг болонхой. Фермын коллективэй һааһан һү тоһоной заводто эльгээхэһээ урид шанарыень заабол тодорхойлно. Тиимэһээ һүүлэй жэлнүүдтэ эндэ муу шанартай продукци бэлэдхэлэй пунктда тушааха ушар үзэгдөөгүй юм. Тодорхойлбол, һаагдаһан һүнэйнь 89 процентнь нэгэдэхи сортоор абтаа бэлэй. Эндэ һүнэйнь тоһолигые дунда зэргээр абажа зэргэсүүлхэдэ, нилээд дээшэлнэ. Урдандаа тус ажахын һаалишад бага тоһолигтой һү тушааһандаа жэлдээ 200 центнер продукцияа бүридхэлдэ оруулангүй, хиидэ орхидог һаа, нёдондо бүхы һүниинь эрхим шанартайгаар абтаа һэн. Мүнөө совхоздо үнеэдэйнь һү шэмэ эрид дээшэлүүлэгдээ. Жэлдээ үнеэн бүхэнһөө 2000 гаран килограмм һүн һаагдажа, сагаан эдеэ гүрэндэ тушааха түсэбынь жэншэдгүй дүүргэгдэдэг болонхой. Тухайлбал, байгша оной 1 кварталда түсэбһөө гадуур 845 центнер һүн тоһоной заводто эльгээгдээ юм.

Мүнөө республикымнай олохон ажахынуудта һүнэй лабораторинууд хүдэлгэгдэнэгүй. Энээнһээ уламжалан зарим районуудай ажахынуудта һүнэйнь тоһолиг эрид доошолжо захаланхай, Илангаяа Мухар-Шэбэрэй районой ажахынуудта һүнэй тоһолигынь нилээд доошолоо гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 0,09 процент доошолһон байна. Мүн Прибайкалиин, Сэлэнгын, Захааминай районуудта тоһолигоор бага һүн ехээр тушаагдадаг болоо. Тиихэдэ һүүлэй үедэ Кабанскын районой ажахынуудһаа оройдоол 3,64 процент тоһолигтой һүн абтана, Иимэ шэнгэн сиидэгэр гэхэ гү, али тоһолигоор бага һү тушааһандаа тус районой ажахынууд аяар 1160 центнер продукцияа тоо бүридхэлдэ оруулжа шадаагүй.

Һүүлэй дүнгүүдые согсолон харахада, Хурамхаанай районой һүнэй тоһолигынь баһал доошолно. Жэшээлбэл, энэл районой Аргатын совхозой тушааһан һүнэй тоһолигынь оройдоол 3,56 процент байгаа юм. Иигэжэ тус ажахын 100 центнер һүн тоо бүридхэлдэ абтангүй хосоржо, сагаан эдеэ тушааха түсэбынь дүүргэгдэнгүй үлэшоо бэлэй. Хэрбээ урид һүнэй шанарта анхаржа, тоһолигыень эрид дээшэлүүлжэ шадабал, хараалагдаһан даабаряа заабол хүсэлдүүлхэ һэн.

Байгша оной эхинһээ хойшо республикымнай диилэнхи районуудай колхоз, совхозууд һайн шанартай, нэгэдэхи сортын һү ехээр тушаажа захалаа. Илангаяа гашалангирайнгаа, мүн ариг сэбэрэйнгээ талаар һүнэйнь шанар һайн байба. Гэбэшье нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, Кабанскын, Баунтын, Хориин, Сэлэнгын районуудай ажахынууд нэгэдэхи сортын һү багаар тушаадаг болоо юм.

Бүхы дээрээ Хэжэнгын, Хяагтын, Бэшүүрэй районуудай гүрэндэ һү тушааха түсэбөө дүүргээшье һаань, зарим ажахынуудайнь коллективүүд хараалагдаһан даабаряа бэелүүлжэ бираагүй. Жэшээлбэл, Хэжэнгын районой Загаһатын, Бэшүүрэй районой «Сибирь», Охин-Булагай, «Новосретенский», Бэшүүрэй совхозууд, Калининай нэрэмжэтэ, «Победа», Хяагтын районой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозууд гүрэндэ уритэй үлөө. Район дотороо ори гансаараа түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоздо мүнөө хүрэтэрөө үнеэдэй һү шэмэ дээшэлүүлжэ, сагаан эдеэнэй шанар һайжаруулха талаар зохихо хэмжээн абтанагүй. Нёдондо тус ажахын һаалишад үнеэн бүхэнһөө оройдоол 1397 килограмм һү абаһан байна.

Байгша ондошье дурсагдагша ажахыда байдалынь заһараагүй. Үнгэрһэн гурбан һарын туршада тус колхозой фермэнүүдтэ нёдондонойхиһоо 55 үнеэн олоор тугаллаа юм. Тиимэһээ эндэхид һү ехээр һааха гэжэ хүлеэгдэһэн байгаа. Үнэн дээрээ эндэ һү һаалинь үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхиһөө улам доошолжо, 84 центнерээр хороо гэхэ гү, али хараалагдаһан даабаринь бэелүүлэгдэнгүй үлэбэ. Мүн эндэ абтаһан һүнэйнь шанар бирагүй байһаар. Хэрбээ районой бүхыдөө үйлэдбэрилэгдэһэн һүнэйнгөө 77 процентыень нэгэдэхи сортоор тушааһан һаань, тус ажахын һүнэй оройдоол 65 процентнь нэгэдэхи сортоор абтаа юм.

Һү ехээр һаахын түлөө тэмсэлэй улам үргэдэжэ байһан мүнөө сагта колхоз, совхозуудтай харилсаа тогтооһон предприяти, эмхинүүд өөһэдынгөө хубитые оруулха зэргэтэй. Тодорхойлбол, газаа мүнөө дулааржа захалһаниие хараада абажа, хүдөө ажахые үйлэдбэриин — техническэ талаар хангаха районуудай үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдэй предприятинууд, колхоз, совхозуудтахи һү хүргэхэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые һаадгүй хүдэлгэхөөр түгэс заһабарилжа бэлдэхэ болоно.

Мүнөө зарим тоһоной заводууд ажахынуудай үйлэдбэрилһэн һү үдэртэ хоёр дахин тушаажа абахаар ажалаа эмхидхэхэ уялгатай. Тиин һүнэй промышленностиин нэгэдэл харьяата предприятинуудайнгаа хүдэлмэриие хоёр халаанда эмхидхэхэ талаар биратай ажал ябуулнагүй. Эгээл эдэ үдэрнүүдтэ Түнхэнэй районой ажахынуудта үдэр һаагдаһан 7—8 тонно һүниинь хүргэгдэнгүй үглөөнэй һаам болотор байлгагдахадаа, гашалангирынь дээшэлжэ, шанарынь эрид доошолно. Өөһэдөө һү хүргэхэ оньһон түхеэрэлгэгүй ажахынууд абтаһан продукцияа иигэжэ гутааха баатай болоно. Энэ дутагдал дары усадхахын тула нэн түрүүлэн тоһоной заводуудай хүдэлмэриие хоёр халаанда эмхидхэжэ, ажахынуудай үйлэдбэрилһэн продукциие үдэртэ заабол хоёр дахин тушаажа абадаг болохо ёһотой.

А. ХАНГАЛОВА,
республикын хүдөө ажахын продуктнуудые худалдан абажа, шанарыень шалгаха талаар гүрэнэй инспекциин инспектор.

Мал ажал — онсо түхала һалбари

ПРОМЫШЛЕННА ГУРИМААР

Улаан-Үдын район соо Доодо-Ивалгын һүнэй комплекс промышленна гуримаар мал ажалай продукциие гаргадаг гуримда анха түрүүлэн ороһон байна.

— 1976 ондо һүнэй энэ комплекс ашаглалгада оруулагдажа, цехэй гуримаар ажалаа эрхилжэ эхилээ бэлэй. Комплексдо үнеэдые һааха «Елочка» түхеэрэлгэтэй. Тугалнуудые абаха, тэжээл бэлдэхэ, элшэ галай хүсые гүйсэд хэрэглэхэ цехүүд бии болгогдоо. Малай шэбхые уһаар сэбэрлэхэ оньһожоруулгатай, эндэ ажалладаг хүнүүдэй сүлөө сагтаа амарха, сайлаха байратай. Эдэ бүгэдэ ажалай эмхидхэлэй шэнэ зүйлнүүд түрүүшээр хүн зониие ехэтэ һонирхуулаа һэн, —гэжэ Ивалгын ОПХ-гай парткомой секретарь А. М. Бояркин хөөрэнэ.—Малай байра соо ариг сэбэр байдаг, сагаан халаадтай хүдэлмэрилэгшэд, операторнууд ажалладаг. Һаалиин энэ оньһожоруулагдаһан байрые харахаяа хүршэ ажахынуудһаа, ондоошье тээһээ түлөөлэгшэд ерэдэг, һонирходог байха юм,—гээд нүхэр Бояркин үргэлжэлүүлбэ.

Харин мүнөө үедэ иимээр түхеэрэгдэһэн малай байранууд хүдөө ажахыда юрын лэ боложо байнхай гээшэ.

Доодо-Ивалгын һүнэй ехэ комплексдо хүдэлжэ эхилһэн комсомол-залуушуулай коллектив хоёрдохи жэлдээ амжалта туйлажа, район соогоо мэдээжэ болоһон юм. Энэ һүнэй фермэдэ гаргаша багатайгаар, эгээн үнэгүйгөөр һүн үйлэдбэрилэгдэнэ. Ивалгын ОПХ-да нэгэ центнер һүнэй өөрынь үнэ сэн 24 түхэригтэ хүрэнэ.

Эндэ ажалладаг соргой хүхюун хүбүүд, басагадтай анха түрүүн уулзаһанаа би элихэн һананаб.

Тиихэдэл ажалай түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, коммунист Цырен Цыденовые, наһаараа эгээн аха, дүй дүршэл ехэтэй байһан тула, залуушуулай һурган хүмүүжүүлэгшээр энэ ажахын партком баталһан байгаа. Ажалдаа тон хаһалгатай, дару номгон зантай Норжима Очирова комсомолшуудай дундаһаа түрүүлэн оньһожоруулагдамал түхеэрэлгээр үнеэдые һааха шэнэ мэргэжэл һайнаар шудалба. Тэрэ хүхюун зантай дүү басаган Жаргалмагаа эндэ ажаллахыень уриба. Жаргалма һаял ажалайнгаа замда гаража эхилһэн байгаа.

Мүн лэ һү һаалиин оператор Валентина Цыпиловае харахада, аалин дөөмэй шэнги аад, шадамар бэрхээр аппарадуудаа хүдэлгэдэг байна. Али бүхы юумэндэ дүршэлтэй слесарь Владимир Санжиев энэ комплексын оньһон техникын хүдэлмэриие хангадаг. Һаял институт дүүргэһэн залуу зоотехник Светлана Ринчинова эрдэмэй заабаряар зүбшэл үгэдэг, малда үгтэдэг тэжээлэй рацион табидаг, хинан шалгадаг юм.

Комплексын нээгдээд, хүдэлжэ эхилхэдэ, эндэхи коллектив хамтын подрядай гуримуудые хэрэглэжэ эхилээ. Һаагдаһан һүниинь тусхай тодхогдоһон шэл хоолойгоор ехэ амһарта соо суглуулагдадаг. Оператор бүхэн өөр өөрынгөө һү ондо ондоогоор хэмжэхэ аргатай байгаашье, тиигэхэ гэжэ оролдоогүй. Харин бэе бэедээ этигэдэг, абари зангаа һайн мэдэлсэхэ байһан тула хамтынгаа ажалда ехэ оролдолго гаргажа, туһа нэмэри оруулхые хүн бүхэниинь оролдодог байгаа. Тэдэнэр ганса ажал дээрээ хани нүхэд бэшэ, мүн лэ сүлөө сагаа сугтаа үнгэргэдэг һэн.

Һайндэр бүхэндэ—Шэнэ жэлдэ гү, хэн нэгэнэйнгээ түрэһэн үдэртэ элдэб һонин шог зугаатай байха, энеэлдэн хүхихэ, ханын газетэ гаргаха. Олонхинь заочноор институт, техникумдэ һуралсадаг бэлэй.

Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо район соо иимэ түхэлтэй шэнэ һүнэй комплекснуудай баригдаашье, энэ оньһожоруулагдамал түрүүшын һүнэй фермэ өөрын онсо илгаатай байха. Юуб гэхэдэ, үбэлэй үедэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ һаамхай үнеэн бүриһөө һүн ехээр һаагдаа, һүнэй шанарынь нэгэдэхи сортоор 100 процент хүрэтэр тушаагдана. Байгша оной февраль һарада үнеэн бүриһөө 203 килограмм, март соо—235 килограмм һүн һаагдаба. Нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые энэ фермын коллектив 162 центнерээр үлүүлэн дүүргээ гэхэ гү, али бүхы дээрээ 2286 центнер һү гүрэндэ тушаагаа. Арадуудай агуу ехэ вождь В. И. Ленинэй түрэһөөр 114 жэлэй ойтой дашарамдуулан, үбэлэй үедэ абаһан социалис уялганууда энэ коллектив шэнээр хаража, үнеэн бүриһөө 1900 килограмм һаахаар уялга абаба. Тэдэнэй энэ уялгаяа дүүргэхэнь найдамтай.

Үнгэрһэн хугасаа соо коллективэй ажабайдалда элдэб хубилалтанууд болоо. Зарим нэгэниинь гэр бүлэтэй боложо, ондоо газарта ябаа, шэнэ хүнүүдшье ерээ. Зүгөөр 70-аад оной комсомолшуудай табиһан ёһо заншал, эдэбхитэйгээр ажалдаа хандалга, «Хүн бүхэн—бүгэдэнэй түлөө, бүгэдэ—нэгэнэй түлөө» гэһэн уряа коллективэй дунда нарииаар сахигдана. Мүнөөшье эндэ анхан ерэһэн хүнүүдэй олонхинь ажаллаһан зандаа. Буряадай хүдөө ажахын институт дүүргэһэн Светлана Владимировна Ринчинова зоотехнигээр хүдэлһөөр. Мүнөө тэрэ Коммунис партиин гэшүүн болонхой.

Үндэр нарин бэетэй, сагаан шарайтай Жаргалма Очировагай ажабайдалда баһал хубилалтанууд бии: үхибүүтэй болоо, хүдөө ажахын техникум дүүргээ, комсомолой зэргэһээ Ленинэй партиин гэшүүндэ абтаа. Залуу энэ коммунистые комсомолшууд өөһэдынгөө ударидагшаар һунганхай. Мүнөө Жаргалма техник-урэжүүлэгшээр ажаллана. Коммунист Владимир Санжиев мүн лэ Ербановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын техникум дүүргээд, электрик мэргэжэлтэй болонхой. Валентина Цыпилова мүнөө жэлдэ баһал техникум дүүргэхэнь. Һү үйлэдбэрилгын цехтэ комсомол залуушуул ерэнхэй. Тэдэнэй тоодо эгэшэ дүү Елена, Людмила Шарапованууд, Александр Данзанов гэгшэд бии. Ажаллахаяа ерэһэн залуу халааниие мэргэжэл шалгабаридаа дүй дүршэлөөр айхабтар баян болоһон коммунист Цырен Дашидоржиевич Цыденов һургаһан зандаа.

— Хараха янзада хүжүүншэг, томо бэетэйшье һаа, тэрэ хүдэлхэдөө хүнгэн, түргэн бэрхэ юм,—гэжэ тэрээндэ һургуули гаража байһан залуу оператор Александр Данзанов хөөрэдэг.

Харин өөрөө Александр Данзанов Хэжэнгын районой ажалайнгаа замые эхилһэн намтартай. Тэндэ яһала бэрхэ хонишон байһанаа, Совет Армиин албанда мордожо, тэрэнэйнһээ һүүлээр түрэлхидгөө Доодо-Ивалга ерэһэн юм. Энэ комплексдо ажаллахада ехэ һонин юм. Эндэхи коллектив нэгэн хүн шэнгеэр ажалдаа хандажа, урдаа байһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлнэ.

— КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он), февралиин (1984 он) Пленумүүдэй шидхэбэринүүдые коллективнай ажалайнгаа үндэһэ һуури болгон, абаһан уялгаяа саг болзор соогоо дүүргэхээр бэлэн, — гэжэ Данзанов хүхюу соргойгоор хэлэнэ.

— Ниитэ-политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри фермэ дээрэ һонирхолтойгоор үнгэргэгдэдэг. Энэ коллективэй хүдэлмэришэдэй гурбанайнь нэгэн—коммунист, дүрбэнэйнь нэгэн — комсомолец болоно. Эгээл тиимэһээ урагшаа холо хараһан бодолтой. Ленинэй хэрэгтэ үнэн сэхэ, шууд зоримгой хүнүүд юм,— гэжэ Ивалгын ОПХ-гай парткомой секретарь А. М. Бояркин урма баяртайгаар үгөө түгэсхэбэ.

И. КАБАНОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комплексын операторнууд (зүүн гарһаа) М. Доржиева, Ж. Шарапова, С. Будаев, Ц. Цыденов.

В. АНДРЕЕВ

...ай журам шангадхаха

НИИТЭДЭ ТҮШЭГЛЭХЭ

баригалха талаар бүтэмжэтэй ажал ябуулга хэгдээгүй байха юм. Тиимэһээ ажалша коллективэй нүлөө хангалтагүй байһан зандаа.

Ушар нимэһээ ажалай журам эбдэхэ ябадал гарана, олон хүн ажалһаа гаража ошоно. Энэ заводто 300 шахуу хүн хүдэлдэг байна. Харин 1982 ондо 129 хүниие ажалда абаа, тиихэдэнь 124 хүн ажалһаа гараа. 1983 оной дүн харахада, 128 хүн абтабашье, 130 хүн гаража ошоһон байха юм. Хүдэлмэридөө гарахагүй, ажалдаа хожомдожо ерэхэ ушарнууд олон. Жэшээнь, 1983 ондо 112 хүн ажалдаа гараагүй, тингэжэ хүдэлмэриин 831 үдэр гээгдэһэн байна бшуу. Иимэ байдалда ороходоо, хүдэлмэришэд ажалай тоготоогдоһон сагһаа үлүүгээр хүдэлхэ баатай болоно. Үнгэрһэн жэлдэ бүхы дээрээ аяар 1654 час хүдэлмэриин сагһаа үлүү хүдэлһэн байха юм.

Ажалай үедэ архи ууха, ниитын гурим эбдэхэ ябадал үзэгдэнэ. Жэшээлэн хэлэбэл, ажалдаа һогтуу ерэһэн кочегар Николаенкын гэмээр нилээд ехэ хилээмэн шатажа, голодоһондо гараа. Үнгэрхэдөө мастер Асалханова ажалдаа архи уудаг, ниитын гурим хазагайрууллдаг байна гэжэ шалгалта элирүүлһэн байна. Олохон хүн тэлэрүүлгын газарта ороһон байгаа гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Иимэрхүү байдалтай болоод байбашье, заводой захиргаан, партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинууд, ниитын олон эмхи болон комиссинууд бүтэмжэтэй хэмжээ абаагүй, журам шангадхаха ба дутуу дунданууда усадхаха талаар шанга эрилтэ табяагүй байгаа гэжэ элирүүлэгдэбэ. Архи уулгатай тэмсэхэ талаар комисси оройдоол хоёр заседани үнгэргэһэн, тиихэдээ юрэнхы хөөрэлдөө үнгэргөөд лэ дүүрэһэн байна. Нүхэдэй сууд хүдэлнэгүй. Ханын һониной, «Сахилгаан» болон дайшалхы хуудаһануудай арга боломжонууд гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй. Улаан булан бии аад, үни удаанай заһабарилагдажа байнхай.

Эдэ бүгэдые хараад байхада, хоёрдохи хилээмэнэй заводой хүтэлбэрилэгшэд, ниитын эмхинүүд ажалшадай дунда хуули ёһо тайлбарилан ойлгуулха, гурим журам шангадхаха талаар парти болон правительствын һүүлэй үеын эрилтэнүүдые бүринмүһэн дүүргэнэгүй гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй.

Соведэй заседани дээрэ үгэ хэлэһэн республикын юстициин министрэй орлогшо С. Б. Машкин, дотоодын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо П. М. Павлов болон бусад, эдэ дутуу дунданууд дээрэнь тогтожо, иимэ байдалаа ойрын сагта эрид һайжаруулха талаарнь зохистой дурадхалнуудые оруулһан байна.

Зүбшэн хэлсэлгын эсэстэ заводой директор Ю. В. Акуловта, профкомой түрүүлэгшэ Н. Л. Дружининада саашадаа бүтээмжэтэй хэмжээнүүдые абахыень, хуули ёһо мэдэдэгээр ажалшадые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэрээ залан сэхээр һайжаруулхыень дурадхагдаа. Хахад жэлэй үнгэрһэн хойно үшөө дахин шалгажа үзэхөөр хараалагдаа.

П. ЛОПОЕВ.

БАРИЛГЫН ОТРЯДУУД ТУХАЙ

Студентнэрэй барилгын отрядуудай гэшүүд нажарай сагта ехэ ажал хэдэг гэжэ мэдээжэ. Студентнэрэй барилгын отрядай гэшүүд, залуушуул политическэ болон ажалай талаар хүмүүжэнэ, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, партиин ЦК-гай Пленумүүдэй тогтоолнуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Энээниие тон удха шанартай гэжэ тоолоод, мүн нажарай ба намарай үедэ студентнэрэй, һурагшадай хүдэлмэриин эмхидхэлые һайжаруулха зорилготойгоор КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет студентнэрэй барилгын отрядууд тухай асуудал хаража үзөөд, зохисотой тогтоол баталан абаа.

ВЛКСМ-эй обкомой дурадхалай ёһоор, 1984 ондо 4720 хүнһөө бүридэһэн студентнэрэй барилгын отряд эмхидхэгдэхэ. Дээдэ һургуулинуудай студентнэрэй, тусхай дунда һургуулинуудай һурагшадай дундаһаа тус отряд бүридүүлэгдэжэ, нажарай сагта ажаллаха ушартай болоно.

Гадна дээдэ һургуулиин студентнэрые болон тусхай дунда һургуулинуудай, техническэ мэргэжэлэй училищинуудай ахалагша курсын һурагшадые сентябриин 1-һээ октябриин 1 болотор хүдөө ажахын хүдэлмэридэ хабаадуулха гэжэ тогтоогдоо.

Студентнэрэй барилгын отрядуудай, намарай үедэ хүдөө ажахыда туһалхаар эльгээгдэһэн студентнэрэй, һурагшадай хүдэлмэриие эмхитэй һайнаар ябуулхын, тэдэнэй хүсые зүбөөр хэрэглэхын талаар партийна организацинууд, нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд ажахынуудай предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд тусхайтаар уялгалагдаа.

АРАДАЙ АМАН ЗОХЁОЛ ШЭНЖЭЛЭГШЭ

Томошог портфель бяряад. яаран тэбдэнгүй, холо холо алхалан ябаһан хүдэр бэетэй, буурал толгойтой хүнэй Улаан-Үдын түб гудамжануудаар ябахыень үдэр бүхэндэ хаража болоно. Энэмнай Буряадай гүрэнэй «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордонто Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтда гушан хоёр жэлэй туршада ажаллажа байһан хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор, профессор Михаил Петрович Хамаганов гээшэ. Эдэ олон жэлнүүдэй туршада Михаил Петровичто һуража гараад, мүнөө багшын, журналистын. уран зохёолой, совет болон партийна, мүн эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэридэ ябаһан хүнүүд тон олон байха.

...1914 оной хатуу хирмаг жэл бэлэй. Эрхүүгэй губерниин Оһо голой Хайга нютагай таряашан айлай бүлэдэ арбан табадахи Миша хүбүүн түрөө һэн. Совет засагай тогтоһоной удаа Хайгаһаа хорёод модоной газарта оршодог Бэлшэр гэжэ нютагта хорёод онуудай һүүл багаер опорно эхин һургуули нээгдэжэ, эсэгэнь хүбүүгээ тэндэ һургахаар залуухан багша Аполлон Шадаевта абаашажа үгөө. Тэрэ үедэ Аполлон Иннокентьевич арадай аман зохёол суглуулжа, литературада түрүүшынгээ алхамуудые хэжэ байгаа. Тиимэһээ багшынгаа харгалзалга доро Миша Хамаганов эдир багаһаа арадай аман зохёолдо дуратайгаар хүмүүжэһэн байгаа гээшэ. Һургуулияа эрхим һайнаар дүүргэхэдэнь, эсэгэнь хүбүүгээ Эрхүү хотын табадахи һургуулида абаашаа һэн. Тиэд тэндэ саашадаа һураха аргань болоогүй, кооперативна союзай складта, гутал-сабхиин фабрикада хүдэлмэрилбэ. Удаань Михаил Хамаганов Эрхүүгэй багшанарай институтдай бэлэдхэлэй курсада бэшүүлэгдэбэ. Тиигэһээр ном һудар дахинаа уншажа, тэндэхи газетэнүүдтэ һони һонин мэдээсэлнүүдые толилуулдаг боложо урмашаба. Тэрэ үеэр Михаил Хамаганов комсомолой гэшүүн болоод. 1933 ондо «Восточно-Сибирская правда», һүүлээрнь «За коллективизацию» газетэнүүдтэ поэт Иван Молчанов-Сибирский прозаик Константин Седых хоёртой хүдэлмэрилжэ, журналистын ажалда дүршэһэн, уран һайханай литературада улам дуратай болоо һэн.

1935 ондо М. Хамаганов Магнитогорск хотодо «Магнитогорский рабочий» гэжэ газетэдэ мүнөө орон соогоо мэдээжэ болоһон поэдүүд Людмила Татьяничева Борис Ручьев хоёртой хүдэлбэ. Хүдэлмэридөө ханамжатай, урагшатайгаар хандадаг Михаил Хамагановые газетын редакци Москвада мэргэжэлээ дээшэлүүлхын эльгээгээ һэн. Тэндэ һуралсаһанайнгаа удаа, торго нэхэдэг предприятиин «Веретено» гэжэ газетын харюусалгата секретаряар, автотракторна институдай бага тиражтай газетэдэ хүдэлөөд, Правдын нэрэмжэтэ журналистнуудай бүхэсоюзна коммунис институтда һурахаяа оробо. Гурбан курс дүүргээд байхадань тэрэ институдын хааггдажа, ТАСС-та хүдэлхөөр зууршалагдаа һэн. Гэбэшье М. Хамаганов дээдэ һургуулитай болохоёо эрмэлзэжэ ябаһан тула, Н. К. Крупскаягай нэрэмжэтэ Москвагай багшанарай институдта һуралсалаа үргэлжэлүүлжэ, 1941 ондо дүүргээд, наркомпросто хүдэлхөөр Улаан-Үдэ эльгээгдэбэ. Буряад орон ерэһээр Түнхэнэй районой гэгээрэлэй эмхи зургаануудта, удаань Улаан-Үдэдэ Совнаркомой соёлой болон гэгээрэлэй консультантаар, багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдай директорээр ажаллаба. Мүн тэрэл үедэ республикын Уран зохёолшодой холбооной правлениин харюусалгата секретарь болож хүдэлмэрилхэдөө, нүхэр Хамаганов тэрэ сагайнгаа үндэһэн литературые, арадайнгаа аман зохёолые эдэбхитэй, оролдосотойгоор шудалжа, шэнжэлжэ, эхилһэн юм. Илангаяа буряад уран зохёолой урган хүгжэлтэдэ ородой болон совет литературын үзүүлһэн ехэ нүлөө тухай тобшолол хэжэ, диссертаци бэшээд, 1950 ондо А. А. Ждановай нэрэмжэтэ Эрхүүгэй университедтэ амжалтатайгаар хамгаалжа, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат болоо һэн. Тэрэ диссертацинь хожомоо заһагдан, нэмэгдэн «Буряад-Монгол совет литература», удаань «Буряад-Монгол совет литературын хүгжэлтэдэ ородой агууехэ литературын үзүүлһэн нүлөө» гэһэн номууд болгогдон Эрхүү хотодо хэблэгдэһэн юм. Тэрэ номой дүрбэн бүлэг соо Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүүлэй үе хүрэтэр буряад уран зохёолой дабажа гараһан зам тухай анха түрүүшынхеэ хэлэгдээ һэн.

Михаил Петрович Хамаганов 1952 онһоо захалжа Д. Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай гүрэнэй багшанарай институдта, ородой болон хариин литературын, мүн буряад хэлэ, бэшэгэй кафедрануудта хүдэлмэрилжэ захалба. Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо ахалагша багша байһан нүхэр М. П. Хамаганов доцент, хожомынь 1972 онһоо профессор нэрэ зэргэтэй болоторoo урган гараа юм. Урда тээнь, 1969 ондо, тэрэ хадаа «Буряад фольклористикын түүхэ» гэһэн темээр хэлэ, бэшэгэй докторой диссертациие Н. К. Крупскаягай нэрэмжэтэ Москвагай багшанарай институдай эрдэмтэдэй совет дээрэ амжалтатайгаар хамгаалаа бэлэй.

Нүхэр М. П. Хамагановай олониитын. научно-педагогическа болон арадай аман зохёол шэнжэлэлгын, мүн литературна шүүмжэлэгшын ажал ябуулга эрхилһээр тэбхэр табин жэл гүйсэбэ. Дурсагдагша сагай хугасаада арадай аман зохёол тухай, литературын хүгжэлтэ тухай эрдэмтэ нүхэрэй 150 гаран статья бэшэгдээ. Илангаяа «Михаил Шолохов ба буряад литература», «Всеволод Ивановой буряад уран зохёолшодтой байгуулһан холбоо барисаан», «Чимит Цыдендамбаевай доботолхы сатира», «Шинии мүр газар дээрэ» гэхэ мэтэ томо томо статьянуудынь научна ехэ удха шанартай байдаг.

Тэрэшэлэн арадай аман зохёол шэнжэлгээр, литературын шүүмжэлэлээр эрдэмтын бэшэһэн гол ехэ хүдэлмэринүүд тусхай ном болгогдон хэблэгдэжэ, дээдэ болон дунда һургуулинуудай хэлэ, бэшэгэй багшанарай ажалдаа хэрэглэхэ хүтэлбэри болгогдонхой. Жэшээлхэдэ, М. П. Хамагановай бэшэһэн «Буряад афористическэ поэзиин очеркнууд», «Буряад совет фольклористикын хүгжэлтэ», «Буряад фольклористика», «Буряад фольклорой үргэлжэлэл», «И. А. Крыловой творчествын патриотизм тухай», «Зохёолой геройн үзэл бодол» болон бусадшье номууд буряад аман зохёол болон литература шэнжэлгэдэ горитой туһа нэмэри болонхой. Тэдэндэнь рецензинүүдые бэшэһэн Абашеев, Зелинский, Санжеев, Сидельников, Котов, Спектор, Дондуков, Куницын болон бусад шүүмжэлэгшэд, эрдэмтэд һайн сэгнэлтэнүүдые үгэһэн байдаг. Жэшээнь, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат У-Ж. Дондуков эрдэмтын «Буряад совет фольклористикын бии бололго» гэжэ ном тухайнь «Советская этнография» журналда бэшэхэдээ: «Номой бүлэг бүхэн фольклористикын асуудалнуудта сэхэ хабаатай шэнэ бодомжо, ойлгомжонуудаар баян. М. П. Хамаганов буряад фольклористикын хүгжэлтын түүхые харуулха гэһэн түрүүшын туршалга хэбэ. Энэ асуудал урда тээнь иимэ үргэнөөр. шэнжэлхы ёһотойгоор дэлисэтэйгээр харуулагдаагүй байгаа», — гэжэ онсолон тэмдэглэһэн байна. Гадна тэрэнэй шэнжэлхы хүдэлмэринүүдые академигүүд В. В. Виноградов, М. П. Храпченко, В. М. Жирмунский, А. П. Окладников гэгшэд үндэрөөр сэгнээ һэн.

Нүхэр М. П. Хамаганов залуу наһанһаа захалжа, буряад литературын хүгжэлтые анхаралтайгаар ажаглажа, үзэжэ ябаһан хүн гээшэ. Тиимэһээ тэрэнэй гол асуудалнуудаар горитойхон шүүмжэлхы, шэнжэлхы статьянуудые, олохон уран зохёолшодой творческо ажал ябуулга тухай очеркнуудые бэшэжэ, «Байгал», «Сибирские огни», «Дальний Восток» болон бусад журналнуудта, «Правда Бурятии», «Буряад үнэн», «Литературная Россия», «Восточно-Сибирская правда», «Забайкальский рабочий», «Знамя Ленина» гэхэ мэтын газетэнүүдтэ толилуулһан, хэблүүлһэн байха.

1951 ондо СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн болгогдон абтаһан нүхэр М. П. Хамаганов буряад зохёолшодой номууд тухай, тэдэнэй һайн, һула талануудые элирүүлжэ, үргэн ниитэ уншагшадта бага бэшэ туһа хүргэдэг гээшэ.

М. П. Хамагановай наһанай нүхэр Ольга Александровна Нечаева — хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор, профессор — Буряадай гүрэнэй Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай ород хэлэнэй кафедрые даагшаар хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэй Игорь хүбүүн Москвада кинорежиссёроор, Владимир — СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай ахамад инженерээр, Валентина басаганиинь хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат болонхой, Буряадайнгаа багшанарай институдта ажаллана.

Хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор, профессор, КПСС-эй гэшүүн Михаил Хамагановай эрдэм шэнжэлгын, научно-педагогическа ажал ябуулгые манай республикын засагай дээдын зургаан үндэрөөр сэгнэжэ, тэрээндэ «Буряадай АССР-эй наукын габьяата ажал ябуулагша» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгоһон байна.

Эрдэмтэ аха нүхэрнай һаяшаг уран зохёолшо М. Жигжитовэй зохёохы ажал ябуулга тухай «Байгал шадар» гэһэн монографи бэшэбэ.

Михаил Петрович оролдосотой, тэсэмгэй, ажал хэрэгэйнгээ зохёохы бэлигэйнгээ түлэг дунда дүүрэн дала наһаяа гүйсэбэ. Мүнөө тэрэнэй ажалай стол дээрэ «Буряад поэзиин амидаралта һудалнууд», «Түрэл хизаар, түрэл литература» гэһэн шэнэ номуудайнь гар бэшэгүүд дэлгээтэй. Тиимэһээ үргэн олон уншагшад, уран зохёолшод болон багшанар, эрдэмтэ Хамагановай ээлжээтэ хүдэлмэриие хужарлан уншахаяа хүлеэнэ гээшэ.

Вл. ПЕТОНОВ,
поэт, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн.

Мих. МАДАЕВ,
уран зохёол шэнжэлэгшэ.

«...УРЯАД ҮНЭН» ...э бэшэнэнэй һүүлээр

«...ОНДОО БАЙДАЛТАЙ»

...мартын 6-най номерто иимэ гаршагтай ...н байна. Хоринн районой Хоринн, ...хоздо үбэлжэлгын хэр үнгэржэ, хурьга абтажа байһые шалгаһан авторнууд ...үзэгдэһэн хоёр ондоо байдал дээрэ ...хэ зуураа Анаагай совхозой 3-дахи ...ша хонишон Ю. Иноземцевэй отара ...о байдалые онсолон тэмдэглэһэн байха

...эй үндэһөөр КПСС-эй Хоринн райкомой ...ь П. Бахаев редакцида иимэ харюу

...йком «Хоёр ондоо байдалтай» гэһэн ...алтануудые бултыень зүб гэжэ тоолоод, ...аагай совхозой директи болон парткомэрэ зүбшэн хэлсэбэ. Юрий Иноземцевэй ...ой отара ажахы доторoo үнэхөөрөө тубайшоо. Үбэлэй хүйтэн сагта тэжээлээр ...байна. Мүнөө үедэ отара хүсэд хүрэхэ ...анхай, абтаһан хурьгадайнь болон эхэ ...олтодо орохогүйн тула бүхы хэмжээн

...ажалаар зоотехник Р. Г. Галсанова ...эрхилэгшэ С. Ф. Алсаев хоёрто ...дары усадхаха талаар бодото ...ад, саашадаа энэ асуудалые анхарал...ха гэжэ заагдаа.

ФОТОРЕПОРТАЖ

ҮЙЛЭДБЭРИДЭ НЭБТЭРҮҮЛХЭЭР...

дунгүүдые согсолходоо, эрдэм-шэнжэлгын хүдэлмэриие хараада абадаг гээшэ гү?

— Абаал ааб даа. Манай табан кафедрануудта ажалладаг багшанарай нэучна мэргэжэлынь нилээд үндэр. Хари хэлэнэй багшанарые тоололсон, эндэмнай 85 хүн хүдэлнэ. Тэдэнэй 41 хүниинь эрдэмэй кандидадууд, Кафедрануудые абажа харза һаа, хүдэлмэрилэгшэдэйнь дунда зэргээр 75—80 процентнь эрдэмэй нэрэ зэргэнүүдтэй. Бүри һаяхан манай хоёр багшанар— биохими болон микробиологиин кафедрые даагша В. Ж. Цыренов, мяха болон мяханай продуктнуудай технологиин кафедрын доцент, институдай проректор А. А. Васильев гэгшэд докторско диссертацинуудые хамгаалаад байна. Энэшье ушар манай факультедэй научна хэмжээнэй сэг үргэлжэ дээшэлжэ байһаниие гэршэлнэ бшуу.

— Иимэ эрхим мэргэжэлтэдтэй хадаа үйлэдбэритэй ...

дэмтэднай оролдоно. Манай кафедрануудаар ябахадаа, энэ шэглэлыемнай ойлгохо байхат.

...һүнэй кафедрануудай технологиин кафедрада 8 хүн хүдэлдэг байба. Тэдэнэй 6-ниинь эрдэмэй кандидадууд, Кафедрые даагша Р. А. Васильева научна шэнжэлгэнүүдэйнгээ гол шэглэлнүүд тухай һонирхолтойгоор хөөрэбэ. Бүхы темэнүүдынь удхаараа ороной Эдеэ хоолой программаһаа эхин һабагшатай. Жэшээнь, үхибүүдэй эдеэ хоолдо ородог, шанараараа тон шэнэ һүнэй хоёр продукт бии болгожо байнад. Улаан-Үдын һүнэй комбинадтэ эдэ продуктнуудые үйлэдбэрилгэ туршалгын шатада хүрэнхэй. Түрүүшын парти үйлэдбэрилэгдөөд, авиазаводой диетическэ столоводо нэгэ бүлэг зондо үгтэжэ, шанарынь шалгагдана. Тэрэ, тарагай шэнжэтэй аад, тусхай бодосуудые нэмэжэ, болбосоруулһанай ашаар антибиотигуудаар эмшэлүүлжэ, һуларһан үхибүүдэй бэеые һайжаруулха шанартай юм байна.

Биохимиин кафедрын доцент, эрдэмэй кандидат Г. Г. Гончиковые айраг, хүрэнгын бүридэлдэ ородог микроорганизмуудые шэнжэлжэ байхадань ерэбэбди.

— Буряадуудай үни холоһоо эдеэ хоолдоо оруулдаг һүнэй продуктнуудэй бүридэлые һайжаруулха зорилготойбди,— гэээд, тэрэ хэлэбэ. — Хүдэлмэримнай мүнөө эхин шатадаа байна. Теэд саашадаа һайн үрэ дүнгүүдые абахабди гэжэ найдахаар.

Доцент К. П. Кондратьевай хүтэлбэрилдэг мяханай продуктнуудай технологиин кафедра мүн лэ Эдеэ хоолой программаар табигдаһэн зорилгонуудые шиидхэлгэтэй холбоотой асуудалнуудые шэнжэлдэг байна. Жэшээнь, адуунай мяхаар хэгдэхэ продуктнуудай шэнэ ассортимент эндэ зохёогдоно.

Кафедрануудай ябуулдаг шэнжэлгын хүдэлмэридэ студентнүүд үргэноор хабаадуулагданхай. «Россин дээдэ һургуулинууд — Эдеэ хоолой программада» гэһэн темээр Саранск хотодо үнгэрһэн выставкэдэ тус факультедэй студентнэр болон багшанарай хоёр хүдэлмэринь дипломоор шагнагдаа.

Шэнжэлгэнүүдэй ашаг урые дээшэлүүлхэ зорилгоор байгша ондо мяханай комбинадта факультедэй кафедрануудай филиалнууд нээгдэхээр хараалагдана. Мүн юрэнхыдөө, эрдэм-шэнжэлгын хүдэлмэриһөө байгша ондо 300 мянган түхэриг эшаг олзо абаха гэжэ социалис уялгануудаа соонь бэшээтэй.

Н. БАДМАРИНЧИНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: доцент Г. Г. Гончиков; 5-дахи курсын студентнэр Светлана Митыпова, Татьяна Баранова лабораторно шэнжэлгын үедэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фотонууд.

ТАСС ХИЛЫН САДАНАҺАА

Б. КАРМАЛИИН ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

КАБУЛ. Сэрэгэй түбэй заһабарилгын мастерскойнуудай үйлэдбэрилгын шэнэ корпусуудай ашаглалгада оруулагдаһанда зорюулагдаһан олоной хабаадалгатай митинг дээрэ НДПА-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, ДРА-гай Революционно Соведэй Түрүүлэгшэ Б. Кармаль үгэ хэлэбэ. Үдэр үнгэрхэ тума афган арад НДПА болон ДРА-гай революционно правительствые бүри нягтаар тойрон жагсажа, орон дотор шэнэ общество байгуулгада һаад тойбо татахые һэдэг контрреволюцида эсэргүүгээр эбсэшэгүй шанга тэмсэл ябуулна гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Афганистанай зэбсэгтэ хүсэнүүд Апрелиин революциин түйлалтануудые найдамтай хёрхоор сахин хамгаална. Сэрэгшэд Эхэ орондоо дуратай, революциин хэрэгтэ үнэн сэхэ байһанаа харуулна.

Гадаадын эзэрхэг түримхэй ябуулганууда шанга сохилто үгэхэдэнь, ороной экономическа ба социальна хүгжэлтэдэнь Советскэ Союз демократическа Афганистанда ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Энэ туһаламжа хадаа хоёр ороной ажалшадтай уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын толотомо гэршэ жэшээ болоно. Афганистанай бүхы үеын хүнүүд совет арадта баяр баясхалан хүргэхэ, афган-совет эбдэршэгүй бата хани барисаае али бүхы талаарнь хүгжөөхэ юм гэжэ Б. Кармаль мэдүүлээ.

СОВЕТ ҮҮСХЭЛНҮҮДЫЕ ДЭМЖЭЛГЭ

АНТАНАНАРИВУ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын найруулһан эб найрамдалта ехэ үүсхэлнүүдые Коморско аралнуудай правительство болон арад үндэрөөр сэгнэнэ гэжэ Коморско аралнууд гэдэг Федеральна Исламска Республикын президент Ахмед Абдаллах Абдереман мэдүүлээ. Эдэ бүтэмжэтэй һайн дурадхалнууд эб найрамдал хангаха гэһэн гол зорилготой Советскэ Союзай гадаадын политикын залан сэхэ шэнжэтэй байһыень элирхэйлэн харуулна гэжэ тэрэ ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ.

Манай түбиин элдэб районуудта эб найрамдалай шэнэ зононуудые байгуулха тухай СССР-эй дурадхалнуудые бидэ һайшаан дэмжэнэбди гэжэ гүрэнэй толгойлогшо мэдүүлээ. Ядерна дайн бидэнэртэ айхабтар ехэ аюултай байха юм гэжэ хүгжэжэ байгаа оронуудта һайн ойлгоно. Эгээл тиимэһээ уласхоорондын байдалые гуримшуулан һайжаруулхын түлөө, эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдалай түлөө, буу зэбсэгүүдээ бүгэдэ ниитээрээ бүрин хүсэдөөр хуряахын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэхэ шухала.

ХИМИЧЕСКЭ ЗЭБСЭГ ХЭРЭГЛЭНЭ

МАНАГУА. Бэеэ дааһан байдалтай Никарагуагай арадта эсэргүүгээр үүдхэгдэһэн соносхогдоогүй дайнда Холбоото Штадууд химическэ буу зэбсэг хэрэглэнэ. Никарагуагай радиогой мэдээсэһэнэй ёһоор, Никарагуада һүйдхэлтэ ябуулгануудые бэелүүлхын тула США-гай тагнуулай энэ албан бидэниие фосфорно минэнүүдээр хангаа һэн гэжэ хэдэхэн үдэрэй урда тээ Коста-Рикын ниислэлэй госпитальнуудай нэгэндэ асарагдаһан ЦРУ-гай хоёр хүлһэншэд мэдүүлһэн байна.

Эдэ контрреволюционернүүд Коста-Рикэдэ ЦРУ-гай бүридүүлһэн һүйдхэлтэ бүлэгэй бүридэлдэ оруулагдажа, Никарагуагай Блуфилдс гэжэ порт шадар буулгагдаһан байгаа. Хүлһэншэдэй американ фосфорно минэнүүдые табижа байхада эдэ минэнүүдэй нэгэниинь гэнтэ тэһэршоо. Хохидолдо ороһон бандидуудые госпитальдо абаашаба. Ехээр шатаһан ушарынь химическэ зүйлнүүдэй хойшолон болоно гэжэ тэдэ журналистнуудта мэдээсээ.

Уласхоорондын хэлсээнүүдээр хоригдоһон буу зэбсэгүүдые Холбоото Штадууд Никарагуагай хүн зондо эсэргүүгээр хэрэглэнэ. Сандинис арадай армиин сэрэгшэдэй эзэмдэһэн Сомосын алууршадта «США-да хэгдэһэн» гэжэ тамгатай химическэ гранатанууд олдобо.

ИНДИДЭ ЗҮРЮУ ХАРША ҮГЭСӨӨН

ДЕЛИ. Ороной национальна нэгэдэлые таһалха, газар дайдынь бүрин бүтэн байлгые буруу һүргөөхэ талаар шэглүүлэгдэһэн дотоодын ба гадаадын хархис хүсэнүүдэй хараа түсэбүүд аюултай байна гэжэ Индиин премьер-министр Индира Ганди хэлэбэ. Гадаадын оронуудай түримхэй хүсэнүүдэй тухиралгаар хархис этэгээдүүд Пенджаб штадтахи байдалые улам түгшүүрилтэй болгохые оролдоно гэжэ тэрэ Химачал-Прадеш штадта үнгэргэгдэһэн олоной хабаадалгатай митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. «Мүнөө Пенджабта болож байһан үйлэ хэрэг хадаа Инди доторой байдалые хёмороо зүришэлдөөтэй болгохо гэһэн үгэсөөн мүн», — гэжэ И. Ганди тэмдэглээ.

США-да, Англида, баруунай бусад оронуудта шэбээлһэн сепаратистнуудай удамаршад американ тусхай албануудтай нягта холбоотой байна гэжэ Индиин хэблэл тэмдэглэнэ. ЦРУ тэдэниие буу зэбсэгээр, мүнгэ зөөреэр хангана.

Соёлой hонин

ИЛАЛТЫН 40 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

Гүрэнэй Зүүн Сибириин соёлой институдта Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаhан ехэ концерт болобо. Институдай багшанарhаа бүридэhэн арадай инструментнүүдэй ансамбль, РСФСР-эй арадай артист, Россин Федерациин М. Глинкын нэрэмжэтэ гүрэнэй шангай лауреат Дугаржап Дашиев, бүхэсоюзна конкурсын дипломант Надежда Атлас гэгшэд концертдэ хабаадаа. Ород, совет болон хариин гүрэнэй зохёолнуудые гүйсэдхөө.

Студентнэр болон багшанар артистнуудай бэлиг шадабариие үндэрөөр сэгнэhэн байха юм.

Б. ЦЫРЕНЖАПОВА.

БУРЯАД ХҮГЖЭМЭЙ ҮДЭШЭ

Ленинэй ордено оперо болон баледэй академическэ театрай ордон соо буряад хүгжэмэй үдэшэ зарлагдажа, хүн зон багтахыса суглараба. Хоёр хубиhаа бүридэhэн концертын программада буряад композиторнуудай эрхим дуунууд оруулагдаа. Ойсолбол, СССР-эй арадай артист Б. Ямпиловай, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагшад Ж. Батуевай, Б. Цырендашиевай, Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагшад С. Манжигеевэй, А. Андреевэй, залуу композиторнуудай дуунууд тэрэ үдэшэ зэдэлээ.

РСФСР-эй арадай артист, РСФСР-эй Гүрэнэй шангай ба М. И. Глинкын нэрэмжэтэ бүхэсоюзна конкурсын лауреат Д. Дашиев, РСФСР-эй габьяата артист, Буряадай АССР-эй республиканска шангай лауреат В. Буруев, Буряадай АССР-эй арадай артист Л. Шоболов, Буряадай АССР-эй габьяата артистнууд Д. Кыштымова, Л. Третьяков гэгшэдэй хоолой урдынхи мэтэ гоёор зэдэлээ.

hүүлэй жэлнүүдтэ эли бодоор ургажа ябаhан, мүн залуу дуушадай бэлиг тэрэ үдэшэ эли тодоор харагдаа. Жэшээнь, Лидия Галсанова хэдэн буряад дуу сэдьхэлэй ехэ рэбжэлтэтэйгээр дуулаа. Дуунай нюуса удхые гаргаха талаар тэрэ яhала ехээр ургаа гэжэ шагнагшад тэмдэглэhэн байна. Тэрэнэй ирагуу гоё, хүгжэмэй томьёо үгын ёhоор, колоратурна сопрано гэжэ нэрлэгдэдэг хоолой олондо hайшаагдаа.

Сопрано хоолойтой, бэрхэ дуушад гэжэ тодоржо эхилhэн Виктория Базарова, Дамдин-Сурун Дашицыренова, Дулма Мижидон, меццо-сопрано гэгдэдэг хоморой гоё хоолойтой Ольга Аюрова гэгшэдэй дуулаhан дуунууд хүн зоной шэхэн соо ханхинан дуулдаhан зандаа бээ. Мүн шэнгэншэг гоё (тенор) хоолойтой, арадай дуугаар үнгэргэгдэhэн бүхэроссин конкурсын лауреат Болот Бороев тэрэ үдэшэ олон дуу дуулаhан байна. Шагнагшадтаа аялга хүгжэмэй hүрые хүргэхэ талаар бүхы сэдьхэлээ зангидан, ордоhотой гоёор дуулана. Залуу дуушан Солбон Бадмаевай дуулахада, зал соо hуугшад ехэ hайнаар угтаа, зохидшоогоо гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Зоной эршэтэй халуунаар альга ташалдан, үшөө үшөө дуулахые урихадань, залуу дуушанай арсажа шадахагүй байhаниинь шье ойлгосотой ааб даа.

Ла Скалада стажировко гаража ерэhэн залуу дуушадhаа манай шагнагшад hайхан дуу хүлеэхэ ёhоороо хүлеэдэг. М. И. Глинкын нэрэмжэтэ бүхэсоюзна конкурсын дипломант, «Вердиин аялганууд» гэhэн уласхоорондын конкурсын лауреат Галина Шойдагбаева, М. И. Глинкын нэрэмжэтэ бүхэсоюзна конкурсын лауреат Вячеслав Бальжинимаев тухай эндэ хэлэгдэнэ. Драматическа сопрано хоолойтой Г. Шойдагбаева Ленинградта ехэ hайн hургуули гараhан, мүн Ла Скаладашье нилээн ехэ хэшээл абаа гэжэ мэдэрэгдэнэ. Дуунай гол удхые шагнагшадта дамжуулжа шадаха шадабаринь, дуушан хүнэй баян сэдьхэл зондо hайшаагдана бшуу. Тиихэдэ В. Бальжинимаевай дуулаха шадабари хараа байса урганхай байна. Үргэн дэлисэтэй, драматическа шэглэлтэй тенор хоолойньшье тон өөрын онсо шэнжэтэй, Буряад оронойнгоо олон түмэндэ танил болонхой.

Үдэшын үшөө нэгэ hайн талань юун бэ гэхэдэ, шэнэ дуунууд гэхэ гү, али урдань үсөөн дуулагдадаг байhан дуунууд программада оруулагдаа.

Буряад хүгжэмэй үдэшэ түрүүшынхеэ үнгэргэгдэжэ байна бэшэ. Урда тээнь зарим үедэ бэлэдхэл багатайгаар үнгэрнэ гү даа гэжэ hанагдагша бэлэй. Харин энэ удаа яhала hонёор үнгэрөө. Гэхэтэй хамта «буряад хүгжэмэй концерт» гээ хадаа буряад композиторнуудай инструментнүүд дээрэ гүйсэдхэгдэхөөр бэшэhэн зохёолнуудые оруулалсаха байгаа гү гэжэ hанагдана. Хэрбээ имагтал дуун тухай хөөрэлдөө үүсхэхэ гэhэн hаа, соносхолоо тиимээр бэшэхэ юм hааб даа.

Гадна тэрэ үдэшэ имагтал уянгын гэхэ гү, али лирическэ шэглэлтэй дуунууд программада оруулагдаа. Гражданска, политическэ удхатай дуунууд үсөөн байгаа.

Үдэшын түгэсхэлдэ шагнагшадай конференци болобо. Оперо болон баледэй академическэ театрай ахамад режиссер С. Д. Будажапов конференциие нээжэ, оролто үгэ хэлээд, Буряадай АССР-эй Композиторнуудай холбооной правлениин түрүүлэгшэ Б. Б. Ямпиловта үгэ үгэбэ. Буряад хүгжэмэй хүгжэлтын хуряангы түүхэ тушаа, саашадаа дуу хүгжөөлгын гол шухала асуудалнууд тушаа тэрэ тогтон хэлээ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай түйлаhан Илалтын 40 жэлэй ойн hайндэртэ бэлэдхэл бүхы орон доторнай эдэбхитэйгээр ябажа байнхай. Тиимэhээ Илалтын ойн баярта зорюулhан дуунай үгэнүүдые поэдүүд бэшэжэ, композиторнууд дуу зохёохо ёhотой болоно. Мүн хүүгэдэй дуулаха дуунууд хомор гэжэ нүхэр Ямпилов онсолбо.

Буряад дуунай үдэшэ зал соо сугларhан хүнүүдэй дундаhаа Зүүн Сибириин технологическа институдай философиин кафедрын багша Ч. Ш. Цыбиков, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Б. Б. Бадараев, Г. В. Плехановай нэрэмжэтэ арадай ажахын институдай доцент (Москва) Э. Е. Кубрик, Буряадай АССР-эй арадай артистка К. Д. Шулунова, уран уншалгын мэдээжэ мастер артист Г. А. Мельников, Улаан-Үдын районой Надеинын hургуулиин директор Ц-Д. Р. Лыктыпов гэгшэд үгэ хэлээ.

Композиторнуудайнгаа бэшэhэн дуунуудые олоной дунда дэлгэрүүлхэ талаар иимэ үдэшэнүүд тон ехэ удха шанартай байна. Тиимэhээ хожомоо иимэ үдэшэнүүдые түсэблэхэдөө, программаяа алишье талаhаа шүүжэ, бүришье мүлидэг байха бээ гэжэ найдая.

Ц. ЦЫРЕНОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: оперын залуу дуушан О. Аюрова.
А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ЖАСАДА

Буряадай гүрэнэй филармониин концертнэ зал соо hайн дуранай дуунай инструментальна ансамбльнуудай Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаhан концерт hаяхан болобо. ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой, арадай уран бүтээлэй ба соёл гэгээрэлэй хүдэлмэриин научно-методическа түбэй (РНМЦ-гэй) үүсхэлээр тус концерт эмхидхэгдэжэ, билеэдүүдые тараан худалдажа олоhон мүнгэн эб найрамдалай совет жасада дамжуулагдаа.

Дуу, хүгжэмэй энэ hайндэрые Загарайн районой Шэнэ-Бэрээн тосхоной «Зенит» гэжэ Соёлой ордоной «Консонанс» гэhэн бүлэг композитор А. Котовой «Бүмбэрсэг дэлхэй шинии альган дээрэ» гэhэн дуугаар нээгээ. Тамара Пустоведенкын хүтэлбэрилдэг энэ бүлэг 1979 ондо байгуулагдаhан юм. hүүлэй жэлнүүдтэ «Консонансын» хүгжэмшэдэй гүйсэдхэхы бэлиг шадабари дээшэлжэ, уран hайханай хаpалгануудта үндэр сэгнэлтэдэ хүртэдэг болонхой. Тиигэжэ 1982 ондо дуунай инструментальна коллективүүдэй республиканска конкурсдо тэдэнэр онсо шалгаржа, дипломдо хүртэhэн байха юм.

Дуунай-инструментальна «Үетэн» гэжэ ансамбль Хэжэнгын районой соёлой байшангай дэргэдэ 1976 ондо эмхидхэгдэhэн түүхэтэй. Мүнөө сагта ансамблиие Бальжинима Бальжиров хүтэлбэрилнэ. 1979 оной конкурс-харалгада «Үетэн» эрхим hайнаар хабаадалсажа, лауреадай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэhэн юм. Харин байгша оной харалгада монгол композитор Зундариин «Сэтгэлиин жигүүр», В. Иргеевэй үгэ дээрэ Б. Бальжировай найруулhан «Эхэ орон», Г. Чимитовэй үгэ дээрэ Н. Дамирановай найруулhан «Мойhон» гэhэн дуунуудые ансамблиин гэшүүд—Б. Бальжиров, Б. Шойдоков, Р. Данзанов, Б. Хажитов, С. Намжилон, Р. Дамбаринчинова, О. Дугарова гэгшэд ирагуу hайханаар хангюурдаа.

Зүүн Сибириин технологическа институдай «АБ» гэжэ бүлэг харагшадай халуун альга ташалгада хүртөө. Тус бүлэгэй гэшүүн М. Рыжаковой зохёоhон «Алдуунуудай ашаан», «Дүрбэлжэниие тойрон», «Үүлэн», «hүниин харанхыhаа hүрдэлгэ» гэhэн дуунуудынь найруулгын талаар ульгам, мүн удхаар гүнзэгы байжа, сугларагшадай халуун анхаралые татаба. «АБ» бүлэгэй уран hайханай хүтэлбэрилэгшэ Андрей Санданов иигэжэ хөөрэнэ:

— Хүгжэмдэ эльгэлэн дурладаг Михаил Рыжаковой эдэбхи үүсхэлээр 1982 ондо бүлэгнай байгуулагдаhан юм. hаяхан мүндэлhэн ансамблиинхид «рок» маягhаа үндэhэлэн янза бүриин дуунуудые гүйсэдхэдэг байгаабди. Зүгөөр мүнөө рок-дуунай хүндэ аялгатай маягые баримталдаг болонхойбди...

Тэрэнэй удаа сахилма сагаан хубсаhатай зургаан хүбүүд гаража, М. Матусовскиин үгэ дээрэ Т. Хренниковэй найруулhан «Дүрбэдэхи хүн бүхэниинь» гэhэн дууе гунигтайгаар гүйсэдхэбэ. Энэ хадаа Северомуйск тосхоной соёлой «Тоннельщик» гэжэ байшангай дуунай инструментальна «Үльгэр» ансамблиинхид бэлиг шадабариая харуулба гэээшэ. БАМ-ай Буряадай участогта хүдэлжэ байhан барилгашадhаа тус ансамбль бүридэнэ. Тэрэ үдэшэ А. Кострыкинай «Тайгата», А. Барыкинай «Түрүүшын», М. Заславскиин «Сэнхир хүхэ алас» гэhэн дуунуудые тэдэнэр харагшадта бэлэглээ.

Дуунай-инструментальна ансамбльнуудай 1981, 1982, 1983 онуудай республиканска конкурс-харалгын лауреат, Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай «Текстильщик» гэжэ соёлой байшангай «Иллюзион» гэhэн бүлэгэйхид концертые түгэсхэбэ. Хүгжэмшэн Михаил Копыловский ансамблиие дүрбэн жэлэй саана байгуулhан юм. Совет болон хари гүрэнэй композиторнуудай, мүн өөhэдынгөөшье зохёоhон дуунуудые ансамблиинхид репертуартаа орууланхай. А. Барыкинай «Хара үхэл», И. Дунаевскиин «Гулабхаанууд, ниидэгты!», А. Кузьминай «Арбан долоон наhан» гэхэ мэтын дуунуудые тэдэнэр концертдэ гүйсэдхөө.

Иигэжэ республикымнай уран hайханай коллективүүд концерт наада харуулжа, олоhон мүнгэеэ эб найрамдалай совет жасада дамжуулдаг hайхан заншалтай болонхой юм.

Х. СОКТОЕВ.

РАМПЫН ГАЛНУУД ЯЛАРНА

«ХАЛУУН НУРМА»

Гүрэнэй Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай коллектив бэлигтэй залуу драматург О. Перекалинай «Халуун нурма» («Горячая точка») гэhэн зүжэгые бэлдэжэ, олон харагшадай анхаралда hаяхан дурадхаhан байна.

Хүнүүдэй үйлэдбэри дээрэхи харилсаан, олониитын урда хүнэй хубиин харюусалга гэхэ мэтын шухала асуудалнуудта зорюулагдаhан энэ зүжэгые театрай режиссернууд Ф. Сахиров, Ц. Цыренжапов гэгшэд зохидоор найруулан табяа.

Зүжэгэй гол образуудые театрай бэлиг түгэлдэр актёрнууд байгуулаа. Тэдэнэй дунда Буряадай АССР-эй арадай артистнууд М. Жапхандаев, Л. Дугарова, Г. Бутуханов, Д. Сангажапова, республикымнай габьяата артист С. Хажитов гэгшэдые нэрлэлтэй. Сценын шэмэглэлые Улаан-Үдын гүрэнэй ород драмын театрай ахамад уран зураашан В. Бройко тааруугаар бүтээhэн байна.

«ГАЙХАМАРНУУД»

М. Горькиин «Гайхамарнууд» («Чудаки») гэhэн зүжэгые Улаан-Үдын гүрэнэй ород драмын театрай ахамад режиссер Н. Е. Логачев найруулба. Хабаадаха нюурнуудаар олон, удхынгаа талаар орёо энэ зүжэгые сценэ дээрэ харуулхань бэрхэтэй гэжэ мэдээжэ. Тиибэшье hаань, театрай зохёохы коллективэйхид тон оролдосотойгоор хүдэлжэ, классическа репертуартаа үшөө нэгэ зүжэг нэмээбэ ха юм.

РСФСР-эй габьяата артистнууд Л. Е. Архипова, И. В. Юхневич, Буряадай АССР-эй арадай артистнууд Н. К. Туманова, Е. И. Путивец, театрай залуу актёрнууд Е. Тихомиров, Г. Харитонова болон бусад дурсагдаhан зүжэгтэ хабаадаа.

Б. ДОРЖИЕВА.

ИВАЛГЫН ДУНДА hУРГУУЛИ ДҮҮРГЭhЭНЭЙНГЭЭ hҮҮЛЭЭР ЭРЖЕНА ЦЫРЕНДОРЖИЕВА ЗҮҮН-СИБИРИИН СОЁЛОЙ ИНСТИТУДТА ОРООhЭН. 1983 ОНДО ТЭРЭ ИНСТИТУДАА АМЖАЛТАТАЙГААР ДҮҮРГЭЭД, ТҮРЭЛ НЮТАГТАА АЖАЛЛАХААР ЭЛЬГЭЭГДЭЭ. ЭРЖЕНА ЖИГМЫТОВНА МҮНӨӨ ИВАЛГЫН СОЁЛОЙ БАЙШАНДА ХАТАРАЙ КРУЖОК ЭМХИДХЭНЭ. ЭНЭ КРУЖОГТО 70 ГАРАН ХҮҮГЭД ЯБАДАГ ЮМ. ТЭДЭНЭР ЕХЭ ДУРАТАЙГААР ХАТАРТА hУРАХАЯА ЕРЭДЭГ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Э. Ж. ЦЫРЕНДОРЖИЕВА ХАТАРАЙ КРУЖОК ҮНГЭРГЭНЭ.

... ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

ИЛЬЯ НИКОЛАЕВИЧ МАДА[СОН]

Мэргэжэлтэ буряад литературын ветерануудай нэгэн, мэдээжэ совет поэт, арадай аман зохёолые суглуулагша Илья Николаевич Мадасон (литературна ара нэрэнь—Дольён Мадасон) 74-дэхи наhандаа ябатараа, хүндэ үбшэндэ нэрбүүлэн, байгша оной апрелиин 25-да наhа бараба.

И. Н. Мадасон хадаа 1911 оной январиин 11-дэ Эрхүүгэй областиин Усть-Ордын Буряадай автономито округой Эрхэдэй нютагта үгытэй таряашанай бүлэдэ түрэhэн юм.

Боохондо хоёрдохи шатын hургуулиин найман класс дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр 1927 онhоо социалис соёл болбосоролой байгуулалтада Н. И. Мадасон эдэбхитэйгээр хабаадажа эхилhэн юм. Тэрэ хадаа үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадалые усадхалсаа, киномеханигаар, багшаар, библиотекареэр, редактораар ба научна хүдэлмэрилэгшөөр ажаллаа.

И. Н. Мадасон 1928 ондо түрүүшынгээ шүлэгүүдые бэшэhэн байна. 1932 ондо «Хабарай гэрэл» гэжэ нэрэтэйгээр шүлэгүүдэйнь түрүүшын согсолбори хэблэгдээ бэлэй. Удаань поэдэй гуурhан дороhоо шүлэгүүдэй хэдэн согсолбори мүндэлhэн байха: «Лирикэ» (1941), «Сэлэнгэ нуга дээрэ» (1950), «Уянгата шүлэгүүд» (1958), «Хүхын дуунай үеэр» (1959), «Эртын хабараар» (1970) болон бусад. Буряад совет поэзидэ Н. И. Мадасон хадаа поэт-лирик гэгдэжэ ороhон намтартай. Уран hайхаhай онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэжэ, түрэл литературна хэлэеэ, арадай поэзиие хүгжөөхын түлөө тэмсэдэг байгаа.

И. Н. Мадасон бүри эдирхэн ябахаhаа хойшо аман үгөөр hонирходог болоо hэн. Тэрэнэй бэшэжэ абаhан «Абай Гэсэр» гэжэ үльгэр, «Оньhон хошоо үгэнүүд», «Үхибүүдэй таабаринууд» гэhэн согсолборинууд 1959, 1960, 1962 онуудта удаа дараалан хэблэгдэhэн байха. И. Н. Мадасоной бэшэжэ абаhан аман зохёолой зүйлнүүдэй горитойхон хубинь СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай ниитын эрдэмэй институдай гар бэшэгэй таhагта өөрынь жасада хадагалагдажа байдаг. Юуб гэхэдэ, тэндэ научна хүдэлмэрилэгшөөр хүдэлжэ байhанаа, И. Н. Мадасон хуулита амаралтадаа гараhан байгаа.

1935—1937 ... литературна ... лика доторо... жэ болоо ... Мадасон ... байна. Эсэ... гаалгын Агуу... нүүдтэ И. ... Армиин зэрг...

hайн сэдь... шаар хөөрэж... зантай, бүхэд... гэжэ И. Н. ... гоё дунда ... hэн.

И. Н. Мада... онhоо КПСС-... онhоо СССР-... шодой холбо... гаа. Буряадай... лой габьяат... шын хүндэт... рээндэ олго... Буряадай АС... Соведэй Пре... лэлэй грамот... данхай.

Үнэн сэхэ ... гэн сэдьхэлт... рэл арадайн... лые эсэшэ ... пуулдаг бэй... еаич Мадасо... дурасхаал би... хэтэдээ оршо...

СПОРТ · спорт · СПО[РТ]

МАНАЙ ЗАНШАЛ[ТА]

Жэл бүри хабарай урин дулаан үдэрнүүдэй нэгэндэ үнгэргэгдэдэг болоhон манай газетын заншалта — ээлжээтэ XXXV эстафетэ байгша оной майн 2-ой үдэр болохоор хараалагдана. Хүнгэн атледүүдэй дунда үнгэргэгдэдэг мүрысөөнүүдэй зунай хаhые нээhэн энэ урилдаан хадаа Хэблэлэй үдэртэ, совет арадай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда түйлаhан Агууехэ Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагданхай.

Газетын заншалта урилдаанда Улаан-Үдэ хотын, республикын зарим районуудай найман жэлэй ба дунда hургуулинуудай, мүн тусхай мэргэжэлэй дунда, дээдэ hургуулинуудай болон техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудай, техникумүүдэй, промышленна предприятинуудай, спортын клубууд, бүлгэмүүдэй команданууд эстафетэдэ олоороо хабаадажа, манай газетын дамжуулгын кубогуудта, грамота, дипломуудта хүртэхын түлөө шата бүхэндэ шадал мэдэн урилдажа, хурдан солбоноо харуулха, гэршэлхэ болоно гээшэ.

Байгша ондо гушан табадахияа үнгэргэгдэхэ урилдаанда хабаадаха гэhэн мэдүүлгэеэ командануудай түлөөлэгшэд манай газетын редакциин информациин таhагта, мүн республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура, спортын комитедтэ оруулжа үгэхэ, энгэртээ зүүхэ номернуудые абаха ёhотой. Иимэ мэдүүлгэ саг соонь үгөөгүй коллективүүд, холын районуудhаа бэшэниинь мүрысөөндэ хабаадуулагдахагүй болоно. Хүдөө нютагуудhаа ерэhэн команданууд урилдаанай эхилхын урда тээ — майн 2-ой үдэр мандатна комисси гараха, энгэртээ зүүхэ номернуудые абаха аргатай.

Найман жэлэй hургуулинуудай командануудай эстафетэдэ хабаадаха команданууд тус тустаа 12 хүбүүд, басагадhаа бүридүүлэгдэhэн байха ёhотой. Тиихэдэ байгша оной урилдаанда хабаадаха үйлэдбэриин коллективүүдэй команда эмхидхэлэй комитедэй шиидхэбэриин ёhоор, найман жэлэй hургуулинуудай hурагшадай урилдадаг маршрудаар мүрысэхэ болонхой. Бусад коллективүүдэй команданууд тус тустаа 15 эрэшүүл, 17 эхэнэр түлөөлэгшэдhөө бүридхэгдэhэн байхаар шиидхэгдэбэ.

Энэ заншалта урилдаанда гансашье Улаан-Үдэ хотын hургуулинуудай, дунда болон дээдэ hургуулинуудай, промышленна предприятинуудай, спортын клубууд, бүлгэмүүдэй команданууд хабаададаг бэшэ, тэрэшэлэн республикымнай бүхы районуудай коллективүүд өөhэд өөhэдынгөө командые табиха аргатай гээшэ. hүүлэй жэлнүүдтэ энэ мүрысөөндэ Загарайн, Улаан-Үдын, Кабанскын, Бэшүүрэй, Түнхэнэй, Сэлэнгын районуудай суглуулагдамал, мүн найман жэлэй болон дунда hургуулинуудай бэлэдхэл hайнтай командануудай хабаададаг болоhониинь hайшаалтай юм.

Үнгэрэгшэ жэлэй урилдаанай дүнгөөр 14 командын хурдан солбон хүбүүд, басагад, эрэшүүл, эхэнэрнүүд шалгаржа, редакциин дамжуулгын кубогта, грамота, дипломуудта хүртөө hэн ... бэ гэхэдэ, найман жэлэй ... дундаhаа Улаан-Үдэ хотын ... гуулиин хүбүүд, басагадай ... үхибүүдэй команданууд ... hургуулинуудай дундаhаа ... Поповой хүмүүжүүлэн ... нодорожно районой 14-... хид редакциин хоёр кубо... лэй. Харин училищи, техник... басагад сооhоо багшанар... лищиин басагадай, Железн... никумэй хүбүүдэй команд... hан юм. Тиихэдэ ГПТУ-... наймадахи ГПТУ-гай ба... ГПТУ-гай хүбүүд хурдан... руулжа, манай газетын ... богуудта хүртэhэн байна.

Үйлэдбэриин коллектив... гэргэгдэhэн урилдаанда ... гын нэгэдэлэй эхэнэрнүүд ... дакциин кубок, грамота ... шүүл сооhоо Буряадай мо... гын, мебель хэдэг комби... хид сооhоо Сэлэнгын райо... сын нэрэмжэтэ колхозой ... команда бусадhаа шамба... hаараа онсо шалгараа бэ... гуулинуудай командануудай ... жи Банзаровай нэрэмжэтэ ... ститудай физическэ хүмүү... тедэй басагад, хүбүүдэй ... түрүү hуури эзэлжэ гараh...

Совет арадай Эсэгэ о... гын дайнда түйлаhан Агуу... жэлэй ойдо, мүн Хэб... зорюулагдаhан хабарай ... шан табадахи урилдаан ма... дэй үедэ үнгэргэгдэхэнь ... рай энэ урилдаанда түрү... шалгарhан командада ма... дамжуулгын кубок барюу...

Урилдаанай маршрут үнгэ... дэл адли, Мүрысөөн Совед... эхилээд, «50 лет Октября» ... гэлжэлөөд, Ленинэй орде... вагон заhабарилгын заводо... лын талмай хүрөөд, гэдэргэ... даар үргэлжэлүүлэгдэхээр ...

Республикын газетын эс... бэлэдхэлтэй ерэхын тула ... мүүд, hургуулинууд боло... нуудай хүтэлбэрилэгшэд, ... үдэрнүүдтэ спортсменүүдэ... тоото мүрысөөнүүдтэ хаба... хэй. Энэ талаар хүдөө ню... гаяа Улаан-Үдэ хотын hург... рагшадай hайн бэлэдхэлт... жэл бүхэндэ харагдадаг ... байhан майн 2-ой үдэр ... най газетын заншалта эстафе... ерэжэ хабаадалсахыетнай, ... түйлахыетнай уринабди.

Мүрысөөнэй ахамад суд... Банзаровай нэрэмжэтэ б... ститудай физическэ хүмү... культедэй ахалагша багша, ... кын талаар республикын с... легиин түрүүлэгшэ В. И. ... балогдонхой.

Б. Ц...

ШАНГА ШУУРГАН

Байгша оной апрелиин 25-hаа республикымнай нютаг бүхэндэ саhан ороhон, шуургалhан байна. Урда үдэрынь газаамнай ёhотойл зунай халуун үдэр боложо, hүүдэр газарта 18-hаа 24 градус хүрэтэр дулаан болоо hэн. Иимэ дулаан агаар Дунда Ази талаhаа хүрэжэ ерэhэн байгаа. Тиин гэhээ Арктикын талаhаа хүйтэн уларилай манай республика руу гэнтэ хүрэжэ ерэхэдэ, шанга hалхи шуурган болоhон, саhан ороhон байха юм. Тиигэжэ республикын зарим нютагуудта шангаар hалхилаа, шуургалаа. Жэшээнь, республикын урда, түбэй районуудта 15—20, зарим районуудта 25—30 метр хүсэтэйгөөр hалхилаад абаа. Мүн эдэ үдэрнүүдтэ Гусиноозерскдо секундын 40 метр хүсэтэйгөөр hалхилба.

Хоёр, гурбан хоногой туршада Яруунын, Хэжэнгын, Захааминай, Түнхэнэй, Хяагтын, Бэшүүрэй районуудта табанhаа 10 миллиметр, зарим нютагуудта 2-hоо 8 миллиметр хүрэтэр саhан ороhон, шуургалhан байха юм. Ойрын хэдэн хоногой туршада республика дотор сагай уларил тогтууригүй байхаар хүлеэгдэнэ, секундын 10—15 метр хүсэтэйгөөр hалхилхаар гэтэй.

Н. АФОНИНА.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. КПСС-эй ЦК-да. «Хамтын анхарал оролдолго»—С. Андрусенкын статья. «Республикын ажалай эршэ» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Байгаали тухай анхаран»—ТАСС-ай материал. «Мүнөөдэр — залуушуулые hургаан хүмүүжүүлэгшэдэй слет» — А. Даниловай мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаhанда. Арадай хинагшадай ажал хэрэгүүд тухай материалнууд: «Таряалан ургасаараа хэhээхэ» — Д. Дугаровагай статья. «Үйлэдбэриин ашаа туhада» — В. Батуевагай фото-мэдээсэл. «hайн дуранай таhагууд хүдэлнэ» — А. Доржиевай статья. «hанаа амар байха хэрэггүй»—С. Убеевэй статья.

Гурбадахи хуудаhанда. «Комбинат—сэрэгшэ, комбинат—ажалшан» — А. Вагановай статья. Хилын саанаhаа.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Республикын нютаг нютагай hонин. «Агнууриин газарнуудта гурим сахиха» — В. Носковой статья. «Гал, утаагүй түймэр» — Р. Амшеевэй статья. «Доргониие бү буудагты» — М. Шаргаевай статья. Футбол. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00— «Время». 9.40— Үглөөнэй гимнастика. 9.55—«Дохёогоо үгыт, горнистнар». 10.25— Ород арадай инструментнүүдэй «Орловский сувенир» гэжэ ансамблиин концерт. 10.45— «Укрощение строптивой» — фильм-зүжэг. 12.10— В. А. Моцарт. «Юпитер». 41-дэхи симфони. 12.45—Шэнэ hонин. 15.15— Шэнэ hонин. 15.35 — Азербайджанай телестудиин баримтата фильмүүд. 16.35 — «Хүхюун стартнууд».

Улаан-Үдэ. 17.20— «Сэлэнгэ» (буряадаар). 17.55—«Партиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн».

Москва. 18.30— «Онтохондо айлшаар». «Сказка о рыбаке и рыбке».

Улаан-Үдэ. 19.30— «Байгал» — нютагуудай hонин.

Москва. 19.45— «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00—«Хүн ба хуули». СССР-эй Верховно Сүүдэй 60 жэлэй ойдо.

Улаан-Үдэ. 20.30—«Байгал»—мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.50—«Нам здесь жить»— гурбан серитэй уран hайханай фильм (1-дэхи сери). 22.00—«Время». 22.35— «Дуулаябди, нүхэдүүд». 00.30 — «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ». 00.45 — Волейболоор уласхоорондын уулзалга. Эрэшүүл. СССР-эй ба Бразилиин суглуулагдамал команданууд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Хүгжэм. 1-дэхи класс. 10.05, 13.45 — Англи хэлэн. 11.05 — ПТУ-да hурагшадта. Астрономи. 11.45, 12.40 — Түүхэ. 7-дохи класс. 12.30 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.05 — «Поэзи». Н. Асеев. 14.15 — Совет графическа искусство. Б. И. Пророков. 14.45 — «Эрдэм ухаан—хүсэн». 15.30 — Н. Г. Гарин-Михайловский. 16.10 — Шэнэ hонин, 17.20 — Баримтата фильм. 17.50 — Грузиин ССР-эй уран hайханай коллективүүдэй концерт.

Улаан-Үдэ. 18.30 — Түймэр сараха темэдэ хөөрэлдөөн. 18.50 — hурагшадта зорюулагдаhан програм...

Москва. 19.30 ... аялга дуунууд, ... носхолнууд. 19.55 ... доной комплекс... жуулга. 20.30 — ... дуунууд ба ро...

Улаан-Үдэ. 20.... фильм.

Москва. 21.00 ... нойрсогты, бага... РСФСР-эй габьяа... Лундстремэй хүт... эстрадна оркестр... 21.50 — Эрдэм ... фильм. 22.00 — ... — «Кукла» — 5 ... hайханай фильм.

Редак...
Р. Б. ГА...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54 зам редактора—2-68-08 зам редактора—2-62-62. отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-6436, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81., корректорская—2-33-61, выпускающие —2-35-95 отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, ... Н-03449. Заказ № 98. Индекс ...